

ГОД ВЫДАННЯ V
№ 15 (215)
10 КРАСАВІКА 1960
БЕЛАСТОК
ЦАНА 60 ГР.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Перадз'ездаўская дыскусія

БОЛЬШ ПРАЦЫ З МАСАМІ

Упошні час на старонках «Нівы» рэгулярна з'яўляюцца дыскусійныя артыкулы, у якіх аўтары дыскутуюць над паляпшэннем працы ў Таварыстве. Вельмі многа ёсць розных прапаноў. Вядома, шмат лягчэй прапанаваць, чым рэалізаваць прапановы.

Я, асабіста, як удзельнік дыскусіі, хачу закрануць некаторыя справы беластоцкага аддзела і, часткова, Таварыства наогул. Яшчэ не прайшло два гады з таго часу, як быў створаны беластоцкі аддзел. Ён з'яўляецца самым маладым з сямі аддзелаў Таварыства. Каб падкрэсліць, як працаваў наш аддзел дагэтуль, звернемся да фактаў. Наш аддзел арганізаваў бібліятэку, у якой ёсць 3 тысячы тамоў кніжак і 120 сталых чытачоў; аддзел апрацоўваў радыёперадачы на беларускай мове, якія высылаліся ў Бельскі і Гайнаўскі радыёвузлы. Мы арганізавалі свой кіно-клуб, у якім кожную пятніцу дэманструюцца савецкія фільмы, клуб мае 230 кінааматараў; арганізоўвалі сустрэчы з аўтарамі «Руні», арганізоўвалі мастацка-музычныя вечарыны, лекцыі аб дзейнасці нашага Таварыства і аб сучаснай палітычнай партыі.

Важнай справай быў абмен членскіх білетаў. Да гэтай справы наш актыў падышоў вельмі сур'ёзна і ўжо хутка праца будзе закончана.

Гэта толькі частка працы, якую вядзе наш аддзел. Якім чынам, на мой погляд, можна палепшыць працу аддзела? Мала мы працавалі з нашай маладой інтэлігенцыяй. Мы дэманстравалі фільмы, арганізоўвалі даклады, музычныя вечарыны, а штодзённай сувязі у нас не было. Варта было б падумаць над адкрыццём чытальні пры нашай бібліятэцы, ды так паставіць яе працу, каб моладзь прыходзіла вечарамі пачытаць газеты і часопісы, якіх у нас вельмі многа, і культурна адпачыць. Добра было б таксама наладзіць абмен вопытам сярод мацнейшых калектываў, якія існуюць і працуюць пры павятовых гуртках Таварыства. Запрасіць такі калектыў, паказаць яго дасягненні насельніцтву і моладзі Беластока. Я думаю, што пры дапамозе такіх абменаў у нас знайшлося б многа агульных пытанняў, над якімі мы маглі б дыскутаваць. Трэба арганізоўваць больш сустрэч з нашымі маладымі пісьменнікамі, якія жывым словам распаўсюджваюць беларускую мову, і прыцягваюць моладзь да нашага Таварыства.

Патрэбна, мне здаецца, наладжваць дыскусійныя вечарыны. Тэм для дыскусіі знойдзецца многа. Узяць бы пад увагу кіно-клуб. Так як фільмы дэманструюцца ў пятніцу, у кожную суботу можна правесці дыскусію з аматарамі кіно-клуба. Мне здаецца, што гэтыя мае прапановы можна рэалізаваць.

Але ці адзін штатны працаўнік аддзела здолее ўсё гэта зрабіць? Несумненна, не! І тут за пашырэннем працы і дзейнасці Таварыства неадлучна ідзе павелічэнне колькасці штатных працаўнікоў. Хто-небудзь скажа: «Добра, добра, а актыў няхай паможа».

Я згодны, мы маем вельмі добры актыў, ён можа дапамагчы ад выпадку да выпадку, але аснова працы ўскладаецца на штатных працаўнікоў, і яны павінны яе выконваць. Мы любім многа і часта гаварыць, прапанаваць, але да канкрэтнай працы неяк нам не хапае адвагі.

Я хачу падыскутаваць з інструктарам Галоўнага праўлення БГКТ С. Яновічам. Я не зусім згодны з яго прапановамі, якія ён прадставіў у сваім артыкуле, надрукаваным ў «Ніве». Яновіч прапануе арганізаваць пры Галойным праўленні «Аддзел прапаганды». Затым ён распісвае шэраг абавязкаў гэтага аддзела.

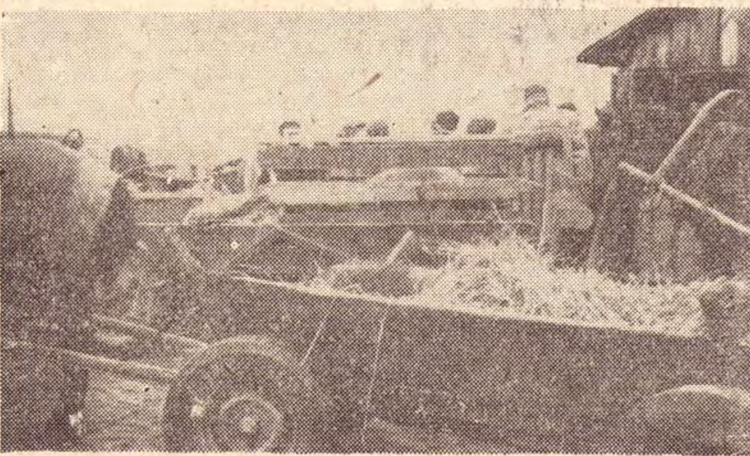
(Працяг на стар. 2)

ВЯСНА ІДЗЕ

Вясна... яна прыйшла спевам птушак і свежым подыхам палёў. Яна адчуваецца ўсюды: і ў хаце і ў полі. Яна ў набухшых вясновымі праменямі почках, у кволых пялёстках высунуўшыхся з-пад астаткаў снегу вясенніх кветак, у першых трэлях узвіўшыхся над палямі жаўранкаў.

Журчачымі ручайкамі збег з палёў снег, свежай зеленню закрасавалася рунь на палях і толькі дзе-не-дзе прыталіліся яшчэ ў выямках пачарнелыя астаткі снегу. Незадоўга на поле выйдзе селянін, каб кінуць у разбухшую зямлю зерне, якое ўзрасце багатым ураджаем.

Па размокшых вясенніх дарогах паехалі на пункты скупу адкормленыя за зіму працавітымі сялянскімі рукамі свінні. Руплівая сялянская праца прыносіць першыя вясеннія даходы, якія пойдуць на далейшае развіццё гаспадарак.

Вясна завітала і ў магазіны, рассыпаўшыся па палках колернымі тканінамі. З іх напэўна атрымаюцца прыгожыя вясеннія ўборы.

(пч)

фота аўтара

З ЖЫЦЦЯ ШКОЛЫ Ў ГАЦЬКАХ

СУВЯЗЬ ШКОЛЫ З ЖЫЦЦЕМ

Быццам ручайкі плывуць, так кожную раніцу ідуць, усімі дарогамі рабяты з трох вёсак да Гацькоўскай школы. Многа новага і цікавага ёсць у гэтай 7-мікласнай школе. Тут можна ўбачыць расткі новага, расткі палітэхнічнага навучання. Настаўнікі гэтай школы стараюць умовы для ўсебаковага выхавання вучняў, умела дабіваюцца спалучэння агульнаадукацыйнага навучання з вытворчым.

Вялікі дысцыплінуючы ўплыў у гэтым кірунку на ўнутранае жыццё школы аказвае кіраўнік гэтай школы Гэнрых Дамброўскі.

НА ШКОЛЬНЫМ ПЛЯЦУ

Кіраўніка школы часта можна бачыць у камбінезоне, працуючага разам з вучнямі на школьным пляцу. Рабяты пасадзілі 57 фруктовых дрэўцаў і даглядаюць іх.

У мінулым годзе школьнікі шмат папрацавалі пры агароджванні сеткай школьнага пляцу плошча якога складае 1,65 га. Кожны год школьнікі шмат працы прысвячаюць школьным клумбам. Вялікім зацікаўленнем у Гацькоўскай школе карыстаецца гадавальнік маладых таполяў, акацый, дубоў і клёнаў. Расце там больш 4 тысяч дрэўцаў. Яны таксама былі пасаджаны рукамі школьнікаў і імі па ўсім правілам даглядаюцца. У гэтым годзе каля палавіны гэтай колькасці дрэўцаў атрымаюць школьнікі і пасадзяць іх ля сваіх дамоў. Гэтым будуць дапамагаць яны азеляненню сваіх вёсак, іх упрыгожванню.

У гэтым годзе, як сцвярджае кіраўнік школы Гэнрых Дамброўскі, будзе высаджана 10 тысяч тапаляў на школьным пляцу. Іх закантрактуюць і ў выніку гэтага школа атрымае 70 тысяч злотых. Суму гэту перадасць на пабудову новай школы, бо існуючая ўжо «ледзь жыве».

СТАЛЯРСКІ ГУРТОК

Працоўнаму выхаванню вельмі садзейнічае дзіцячы сталярскі гурток, якім кіруе таксама Гэнрых Дамброўскі. Школа мае сталярскі варштат і спецыяльную шафу сталярскага абсталявання. Рукамі школьнікаў было зроблена 14 пар санак і наладжана 11 лыж (нарт). Школьнікі рамантуюць школьныя парты, сталы і многа іншых рэчаў. Самы здольны да тэхнічных прац вучань 6-га класа Вася Белах.

Вытворчае навучанне дапамагае рабятам лепш пазнаць жыццё. Зробленыя школьнікамі нават самыя простыя рэчы, выкананыя самым нескладаным абсталяваннем — і вось гэта ўжо, як сцвярджае сам кіраўнік школы, выклікае ў вучняў пачуццё адказнасці, яны пачынаюць з павагаю адносіцца да працы, цаніць яе.

Значыць, не дарма, што зроблена сваімі рукамі заўсёды больш беражна захоўваецца, чым тое, што атрымана ў гатовым выглядзе.

(Працяг на стар. 5)

Больш працы з масамі

(Працяг са стар. 1)

Добра, сябра Яновіч, але ж усе гэтыя абавязкі, пералік якіх вы зрабілі ў сваім артыкуле, выконваюцца Галоўным Праўленнем і яго штатнымі працаўнікамі. Я выступаю супраць усялякіх штучных арганізацыйных твораў. І такі аддзел прапаганды, які вы прапануеце, лічу зусім штучным. Ды і назва — аддзел прапаганды — вельмі недарэчная. З самых арганізацыйных асноў нашага Таварыства вынікае, што яно абавязана весці прапагандную дзейнасць сярод беларускага насельніцтва. Гэта проста статутовы абавязак кожнага дзеяча Таварыства, а тым больш яго штатных працаўнікоў. Усе мы мусім быць прапагандыстамі. І навошта яшчэ ствараць нейкі «аддзел прапаганды?»

Па-мойму, правільна вырашыла Галоўнае праўленне, стварыўшы групу інструктараў, адказных за працу Таварыства ў паветах. Гэтыя інструктары, ад якіх у многім будзе залежыць праца Таварыства, павінны пераважную частку месяца (найменш 20 дзён) працаваць у паветах — арганізоўваць сходы і новыя гурткі БГКТ, утрымліваць цесную сувязь з насельніцтвам і, асноўнае, супрацоўнічаць з гурткамі БГКТ, якія ўжо існуюць, дапамагаючы ім разгортваць мастацкую самадзейнасць. Працуючы ў паветах ва ўмовах непасрэднай сувязі з насельніцтвам, інструктары ГП БГКТ сустракаюцца з масай пытанняў культурнага і гаспадарчага характару, якія хвалююць жыхароў нашых вёсак. У многіх выпадках інструктары Галоўнага праўлення павінны дапамагчы ім. А калі прыйшлося б так, што самі не змогуць, дык павінны неадкладна далажыць аб гэтым кіраўнікам ГП БГКТ. Сапраўдны давер і папулярнасць Таварыства можна здабыць толькі шляхам пастаяннай, непасрэднай сувязі з шырокімі масамі насельніцтва.

Вярнуўшыся з паветаў, інструктары павінны зрабіць дакладную справаздачу аб тым, што імі зроблена. Кіраўнікі Галоўнага Праўлення павінны даць інструктарам канкрэтныя заданні на наступны месяц, а інструктары — ізноў у паветы.

Так, на маю думку, павінны працаваць інструктары Галоўнага праўлення. Зразумела, гэта праца нялёгкая. Яна патрабуе шмат ахвярнасці і самаадданасці. Але толькі ў такім выпадку можам спадзявацца на добрыя вынікі нашай працы.

КАСТУСЬ ХЛЯБІЧ
Інструктар Гарадскога Аддзела БГКТ у Беластоку

III ПАВЯТОВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ БГКТ у Бельску

У нядзелю, 3 красавіка, у памяшканні Павятовага камітэта ПАРП у Бельску адбылася III Павятовая канферэнцыя Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Прыгожа прыбраную залу запоўнілі дэлегаты і запрошаныя госці. У прэзідыуме займаюць месца прыбыўшыя на канферэнцыю старшыня ГП БГКТ Ул. Станкевіч, паслы ў Сейм Іван Мацеюк і Макар Дзеляновіч, прадстаўнік Міністэрства ўнутраных спраў Антон Лашкоўскі, І сакратар Павятовага камітэта ПАРП у Бельску Пётр Тафілюк, старшыня ППРН у Бельску Здзіслаў Навакоўскі, члены Галоўнага праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства, члены Павятовага праўлення БГКТ, актывісты Таварыства, запрошаныя госці.

Канферэнцыю вёў сябра А. Гінішт. У справаздачым дакладзе, з якім выступіў на канферэнцыі старшыня Павятовага праўлення БГКТ Кастусь Майсеня, гаварылася аб далейшым росце і разгортванні дзейнасці Таварыства ў Бельскім павеце. Павятовы аддзел прыйшоў на канферэнцыю са значнымі дасягненнямі. Зараз у павеце існуе 45 гурткоў БГКТ, якія плённа развіваюць сваю дзейнасць. Дзейнасць павятовага аддзела БГКТ развівалася ў адпаведным напрамку, што аднадушна сцвердзілі ўсе прысутныя на канферэнцыі. Аднак, нягледзячы на значныя поспехі ў дзейнасці павятовага аддзела, трэба адзначыць і некаторыя недахопы, аб якіх гаварылася на канферэнцыі, характэрныя не толькі Бельскаму аддзелу. Перш за ўсё Таварыства абмежавалася ў сваёй дзейнасці мастацкай самадзейнасцю. Гэта прывяло да пэўнай аднабаковасці ў працы. За мала часу прысвячала Таварыства такім праблемам як культура сельскай гаспадаркі, кіраванне грамадскімі чынамі, прапагаванне новых, вышэйшых форм сельскай гаспадаркі. Захапленне толькі мастацкай самадзейнасцю з'яўляецца прычынай таго, што гурткі ахопліваюць у асноўным моладзь. Старэйшае насельніцтва вельмі часта застаецца па-за гурткамі.

Вакол праблем пашырэння сферы дзейнасці разгарнуліся шырокія спрэчкі. У выступленнях дыскутантаў праяўлялася шырокая заклапочанасць аб паляпшэнні працы Таварыства, шмат было цікавых прапаноў.

У пастанове, прынятай канферэнцыяй, знайшлі шырокае адлюстраванне ўсе надзённыя праблемы нашай працы. За выдатныя поспехі ў працы 16 актывістаў аддзела атрымалі дыпломы і кніжныя ўзнагароды. На канферэнцыі вырашана спалучыць Сямяціцкі аддзел з Бельскім, каб падняць дзейнасць гурткоў у Сямяціцкім павеце на вышэйшы ўзровень.

На канферэнцыі выбрана таксама новае праўленне аддзела. Новым старшынёй праўлення стаў сябра Арцём Чыквін, намеснікам Мікалай Серадынскі і Іван Вішэнка, сакратаром Аляксей Карпюк. У склад праўлення ўвайшло 15 асоб.

Канферэнцыя выбрала таксама дэлегатаў на III з'езд БГКТ. Бельскі павет будзе прадстаўляць на з'ездзе 35 дэлегатаў і Сямяціцкі — 5.

Канферэнцыя закончылася разгорнутай мастацкай часткай, у якой прынялі ўдзел вучні агульнаадукацыйных ліцэяў у Бельску. (пч)

Увага, мастацкія гурткі!

Пазычальня п'ес у ГП БГКТ

Як мы ўжо паведамлялі ў папярэднім нумары, Галоўнае праўленне Беларускага таварыства ў Беластоку адкрывае пазычальню рэпертуарнага матэрыялу для мастацкіх аматарскіх гурткоў. Ахвотныя пазычыць п'есы павінны напісаць пісьмо і падаць у ім назвы патрабуемых п'ес і прыблізны тэрмін, на які хочуць пазычыць іх. Адрас Галоўнага праўлення: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego, Białystok, Warszawska 11.

А цяпер падаем спіс п'ес, якія ёсць у пазычальні 1) «Для школьнай сцэны» — зборнік 9 аднаактовых п'ес для школьных сцэн. А вось некаторыя загалоўкі гэтых аднаактовак: «Пецева сіла», «Шпачок», «Два капітаны» і г. д.

2) «Цёшча» — зборнік гумарыстычных і сатырычных вершаў Сяргея Дзяргая на бытавыя і палітычныя тэмы.

3) «Хто прышоў уночы» Івана Мележа. П'еса ў адной дзеі. Падзеі адбываюцца ў часы нямецка-фашысцкай акупацыі. Выступае 6 асоб.

4) «Бярозка» Васіля Шчогалева. Лірычная камедыя ў адной дзеі ў перакладзе з украінскай мовы. Выступае 5 асоб.

5) «Толькі так» Валянціна Зуба. П'еса ў адной дзеі аб салдацкім жыцці ў сучаснай арміі. Выступае 5 асоб.

Дадаткова паведамляем, што па 2 экземпляры гэтых п'ес маюць Павятовыя Аддзелы нашага Таварыства ў Бельску і Гайнаўцы.

Апрача вышэй указаных, у пазычальні знаходзяцца таксама вядомыя ўжо п'есы, выданыя праз ГП БГКТ. Гэта «Зборнік сцэнічных твораў», «Суд», «Пінская шляхта», «Прымакі», «Паўлінка» і «На ўскраіне сяла». У пазычальні будзе таксама знаходзіцца кожны нумар бясплатнага рэпертуарнага дадатку «Нівы» а таксама «А гармонік грае, грае», які выходзіць як бясплатны дадатак да часопіса «Маладосць».

Аб усякіх навінках у пазычальні будзем паведамляць асобна ў «Ніве».

Для велічнасці Францыі

Візіт прэм'ера Савецкага Саюза Н. С. Хрушчова ў Францыі меў падвойнае значэнне. Па-першае, ён даў магчымасць савецкаму правадыру, а таксама і нам, дакладней пазнаць французскі народ, яго думкі і палітычныя пачуцці. Па-другое, прынёс непасрэдную карысць дзеля ўтрымання міру на свеце і развіцця суадносін паміж Францыяй і СССР. Пачнем ад першай справы.

У Францыі Хрушчова ўсюды сустракалі з незвычайнай сардэчнасцю. У кантактах з простымі французамі праяўлялася нешта больш значнае, чым звычайнае зацікаўленне вялікім дзяржаўным дзеячом, якім з'яўляецца Н. С. Хрушчоў.

Гэтая з'ява зрабіла карысны ўплыў на перагаворы Хрушчоў — дэ Голь, якія адбыліся ў чатыры вока з прэзідэнтам у яго сядзібе Рамбуе.

Па сутнасці, падрабязнасцей з гэтых перагавораў ніхто не ведае, за выключэннем саміх удзельнікаў, аднак многа нам гаворыць апублікаванае завяршальнае камюніке і шмат чаго можна дадумацца з выказванняў савецкага прэм'ера.

Трэба спадзявацца, што ў справе міру ў Еўропе і на ўсім свеце Францыя павінна быць зацікаўленай не менш, чым Савецкі Саюз. Вядома, што ўзбраенне праглынае значную частку французскага бюджэта. Калі краіна гэтая хоча стаць у будучыні сапраўды магутнай, дык дасягне гэтага толькі шляхам раззбраення і скіравання большасці дзяржаўных сродкаў на развіццё агульнай гаспадаркі і багатай французскай культуры.

Апублікаванае пасля размоў камюніке гаворыць, што погляды на гэтую справу ў абодвух правадыроў былі аднолькавыя. Розныя думкі былі толькі ў справе выбару шляхоў, вядучых да ўсеагульнага і поўнага раззбраення. Францыя лічыць, што перад тым, каб прыступіць да раззбраення, ёй неабходна стаць такой жа самай атамнай дзяржавай, як Злучаныя Штаты Амерыкі і Вялікабрытанія. Аб тым, што гэта так, сведчыць другі выбух атамнай бомбы на Сахары. Трэба, як гэта праявілася ў Хрушчова, смуціцца над такімі імкненнямі да велічнасці. Але будзем рады таму, што дэ Голь палічыў раззбраенне «самай важнай праблемай сучаснага моманту».

Абодва дзяржаўныя дзеячы абмеркавалі праблему Германіі і Бярліна.

У мінулым погляды на ролю Германіі ў Еўропе былі асноўным элементам, які злучаў абедзве краіны. Нічога дзіўнага. На працягу 70-ці год (ад 1870—1940) Францыя тры разы была ахвярай агрэсіі з боку Германіі. І заўсёды з дапамогай Расіі, а пасля Савецкага Саюза, яна зноў аднаўляла сваю незалежнасць і велічнасць. Гэта і мае вялікае значэнне ў той час, калі па другі бок ракі Рэйн, у Заходняй Германіі, ажывае мілітарызм, які можа стаць пагрозай не толькі для Усходу, але і для ўсёй Еўропы.

Сёння, у разуменні дэ Голя, «Германія ў сваіх граніцах не прадстаўляе сабой ніякай небяспекі». Але сёння — не значыць заўтра. Калі за заўтрашні дзень французы хочуць быць таксама спакойнымі, як і рускія, трэба прыняць меры, якія разгоняць магчымасць агрэсіі з боку Заходняй Германіі.

Верым, што далейшыя перагаворы на высокім узроўню і падчас рэвізіту прэзідэнта дэ Голя ў СССР, прывядуць да згодных становішч у справе мірнага трактата з Германіяй і заходнім Берлінам.

Для нас, жыхароў Польшчы, вялікае значэнне мае факт, які непакоіць заходнегерманскую газету «Генераль Анцайгэр». Газета піша: «Масква і Парыж аднолькава думаюць аб граніцы на Одры і Нейсе і лічаць яе непарушнай». Са свайго боку можам дадаць, што Масква і Парыж аднолькава думаюць аб аснове перагавораў, як аб адзіным шляху, на якім можна вырашыць усе спорныя праблемы.

Візіт прэм'ера Савецкага Саюза быў у інтарэсах самой Францыі. Сцвярджэнне гэтае можна абгрунтаваць тым, што, між іншым, падчас прэсканферэнцыі сказаў Хрушчоў: «Чым мацнейшай будзе дружба паміж Савецкім Саюзам і Францыяй, тым больш значнай будзе роля французскага народа, роля Вялікай Францыі».

Дружба Францыі з Савецкім Саюзам хутчэй давядзе да ўзросту яе значэння, чым атамныя ўзрывы на Сахары.

У. ЛАЗІНСКІ

Трапінкай, па свежым снезе, мы ішлі ў горад. Ішлі як незнаёмыя людзі. Я — наперадзе, Фама Філімоныч — метрах у дваццаці.

Калі мы падыйшлі да горада, я пачуў за плячыма да таго знаёмы голас, што ледзь стрымаўся, каб не агледзецца. «Дзе ж я чуў яго?» Спыніў крок. Чалавек ішоў не адзін, а ў кампаніі.

Каб разгледзець чалавека, я ўпусціў рукавіцу, і тут жа пачуўся вокліч:

— Эй, шаноўны! У вас нешта сыплецца.

Я павярнуўся, каб падняць рукавіцу, і адчуў, быццам гарачы туман заліў мне вочы. Вось каму належыў голас — парашутысту Праскураву, з-за якога маё сэрца так доўга абліваласяся кроўю! Розум, вочы, адмаўлялі прызнаваць гэта, але факт — у наяўнасці. Дык вось хто скрываўся пад маскай савецкага афіцэра!

Значыць, парашутыст Праскураў — чарговая правакацыя Губарта, разлічаная на праверку маёй асобы. Цяпер усё ясна. Усё: і стральба, і шум у лесе, і допыт з катаваннем, і супольная начоўка ў адным пакоі. Выдатная інсцэніроўка, з разлікам прадуманая хітрым ворагам.

Я глядзеў у спіну здрадніку, які аддаляўся ў суправаджэнні двух паліцаяў.

Праскураў мяне не пазнаў: як заўсёды, ідучы ў горад, я надзеў цёмныя акуляры, якія вельмі змянялі мой выгляд.

77

Я спыніў крок і калі дагнаў мяне Кальчугін, я сказаў яму:

— Трэба абавязкова даведацца, хто гэты, у шэрай кубанцы.

Дзед усміхнуўся:

— А навошта даведвацца, калі я і так ведаю!

— Хто ж гэта?

— Наклейкін. У гестапа працуе.

— Ну добра, дакладна пасля пагутарым, — сказаў я і адлучыўся ад Фамы Філімоныча.

Крываручанка стаяў каля лазні і разглядаў нейкую новую аб'яву. Я прайшоў міма і даў зразумець, што трэба ісці за мною. Фама Філімоныч таптаўся на скрыжаванні з кісетам у руках і не спяшаючыся круціў цыгарку. Стары выгадваў час. Усе трое без слоў, без жэстаў разумелі адзін аднаго. Калі я наблізіўся да Фамы Філімоныча метраў на сорак, ён задыміў «звышмагутнай» закруткай і пайшоў налева. Я, не спыняючыся, памалу пайшоў за ім, а праз нейкі час рушыў следам і Крываручанка.

Нечакана Фама Філімоныч знік — ён шмыгнуў у шчыліну паміж кавалкам драўлянага плота і грудамі наваленай цэглы. Я прыкмеціў, куды ён скрыўся, і ўпэўнена пайшоў да руінаў. На плоце я ўбачыў страшны надпіс на нямецкай мове: «Ахтунг! Флекфібер!» («Увага! Сыпны тыф!»)

Шмыгнуўшы, так як і Фама Філімоныч, праз

78

Перад варшаўскім канцэртам

Ужо больш месяца хорам, які існуе пры Галоўным праўленні Беларускага грамадска - культурнага таварыства, кіруе новы дырыжор Міхась Ануфрыеў.

У сувязі з тым, мы звярнуліся да новага кіраўніка хора з просьбай расказаць нам аб сваіх планах на будучыню і, зразумела, пазнаёміць з ім нашых чытачоў.

Міхась Ануфрыеў нарадзіўся ў Баранавічах. З малых год яго захапляла музыка і, яшчэ будучы ў гімназіі, удзельнічае ў мандалінным і духавым аркестры. Пасля заканчэння гімназіі прадаўжае музычную адукацыю, беручы прыватныя ўрокі па ігры на скрыпцы. Затым, як скрыпач, паступае ў вандроўны украінскі тэатр. Аднак малады Міхась увесь час марыць аб павышэнні сваіх ведаў у галіне музыкі. З гэтай мэтай ён накіроўваецца ў Варшаву, дзе пачаткова іграе ў рэстаранным аркестры. Пасля паступае ў музычную школу. Апрача гэтага бярэ прыватныя ўрокі па музыцы ў вядомага ў той час праф. Германа. У час акупацыі Міхась Ануфрыеў трапляе ў Нямеччыну, куды быў вывезены на прымусовыя работы.

У 1946 годзе ён вяртаецца ў горад Вроцлаў. Тут ён паступае ва ўніверсітэт. Адначасова ён канчае і вышэйшую музычную школу.

Пасля заканчэння універсітэта працуе пачаткова як арганізатар мастацкай самадзейнасці, а затым дырыжорам у Тэатры юнага гледача ў Вроцлаве і адначасова педагогам.

Зараз Міхась Ануфрыеў пераехаў у Беласток і кіруе хорам пры ГП БГКТ. Трэба сказаць, што за месячны перыяд работы новы дырыжор дабіўся ўжо пэўных поспехаў. Перш за ўсё ён спалучыў аркестр народных інструментаў з хорам. Узяўшы кіраўніцтва хора Міхась Ануфрыеў паставіў мэту ўзняць хор сапраўды на высокі ўзровень. Гэта патрабуе, безумоўна, шмат працы. Ужо цяпер раз на дзве нядзелі з членамі хора працуе варшаўскі прафесар над пастаноўкай голаса. Гэта дазволіць паставіць на адпаведным узроўні голас і дыкцыю ўдзельнікаў самадзейнасці.

У новага кіраўніка хора даволі шырокія планы і на будучыню.

— У першую чаргу я хачу арганізаваць эстрадную групу, — гаворыць Ануфрыеў. — Гэта пакуль што яшчэ толькі ў плане, але мяркую, што здзейсніць гэта магчыма.

Немалыя клопаты праяўляе новы кіраўнік і аб адпаведным рэпертуары. На будучыя гады Міхась Ануфрыеў запланаваў збор народных песень Беласточчыны і пасля адпаведнай апрацоўкі ўключыць іх у рэпертуар хора. Гэта безумоўна патрабуе шмат часу і працы, але вынікі напэўна будуць добрыя.

Зараз самадзейны мастацкі калектыў пры Галоўным праўленні Беларускага грамадска - культурнага таварыства жыве ...шаўскім канцэртам. У Варшаве 7, 8 і 9 мая бягучага года, адбудзецца канцэрт мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей, пражываючых у Польшчы, на якім выступіць і наш мастацкі калектыў. Увесь калектыў, як і яго кіраўнік, пакладаюць цяпер шмат намаганняў на тое, каб паказаць сябе ў Варшаве з як найлепшага боку.

Калі я запытаў аб марах новага кіраўніка хора, Міхась Ануфрыеў усміхнуўся.

На здымку Міхась Ануфрыеў за працай.

— Я хацеў бы, — працягвае гутарку грам. Ануфрыеў, — зрабіць са сваім калектывам турнэ па Польшчы, а затым выехаць таксама і ў суседнія краіны. Зразумела, як і кожны дырыжор, я вельмі хацеў бы мець прафесіянальны беларускі ансамбль, які ў кожную хвіліну быў бы гатовы да канцэрта.

З свайго боку хочацца пажадаць новаму дырыжору хора здзейснення яго мар.

(пч)

АНТОН БЯЛЕВІЧ

Ліст ЛЕНІНУ

Я помню, як ліст напісалі
Вам, Ленін, мае землякі.
У вёску сваю запрашалі,
Дзе пахнуць смалой сасннякі.

Дзе Нёман лагодны і светлы,
Ды ў пене рачной берагі.
Пісалі Вам: — Родны і ветлы,
Ўладзімір Ільіч дарагі, —
Прыедзьце да нас, калі ласка,
Сардэчна спаткаем усе.
Тут кожнае дрэўца і краска
Здароўечка Вам прынясе.

Сказаў рыбалоў: — Я гатовы
Насіць акунькоў Ільічу.
А цётка: — Яму я з дубровы
Прынесці маліны хачу.
І выйшла другая кабета.
— Пішыце, што я гавару:
Ліповага нашага цвету
Ў гаршчочку яму завару.

А пасечнік: — Слухайце,
людзі, —
Пчаліны сяголета год.
На мёдзе на чыстым
пабудзе. —
Здароўе дасць, роднаму, мёд.
Шавец кажа: — Леніну боты
Пашыю са скуры такой.
Што пойдзе ў асеннія
слоты, —
Нага будзе ў боце сухой.

А ўслед за шаўцом —
маладзіца:
— Пішыце, што я вам скажу:
Яму ж я звяжу рукавіцы,
З найлепшае воўны звяжу...

І кляліся, кляліся словы
У сардэчным лісце да яго.
І кожны прайсці быў гатовы,
Праз буры, віхуры, агонь,
Ступаючы ў новую долю,
Якую ён даў на вякі,
Ніхто не забудзе ніколі,
Суседзі мае, землякі,
Як роднаму ў клубе пісалі,
Сядзелі — пляча да пляча.
Пісалі, лістом запрашалі
У вёску сваю Ільіча.

ПЕРАМАГЛІ «ПРАЦАВІТЫЯ»

У папярэднім артыкуле з гэтага цыкла я пісаў аб тым, як Браніцкая з дапамогай караля і Стажэнскага, рукамі і за грошы бельскіх гарадчан і сялян будавала сабе Бельск. Сабе, бо ўкладанні ўносіла не для таго, каб карысталіся імі жыхары Бельска, а для таго, каб прыдаць значнасці Бельску, заахвоціць купцоў да пасялення ў ім, і такім чынам павялічыць свае даходы.

У сувязі з гэтымі капіталаўкладаннямі павялічыліся падаткі і адработкі, якія і з'явіліся апошняй кропляй да выбуху ўзброенага паўстання сялян у Бельскім павеце. Каралеўскія войскі задушылі паўстанне. Тады сяляне падалі на Браніцкую заяву ў суд.

Ход судовай справы вядомы нам з двух крыніц: з запісак Міхала Стажэнскага, які выступаў у час справы ад імя Браніцкай, і з судовых актаў.

ПАД УЛАДАЙ БРАНІЦКІХ 3)

З запісак Стажэнскага вынікае, што сяляне дамагаліся ганаравання нейкай малаважнай прывілегіі, звязанай з каралеўскімі паляваннямі ў бельскіх лясах. Так, як бельскія лясы былі ўжо даўно высечанымі (Стажэнскі піша, што вырубалі сяляне, але мы ведаем, што Ян Клеменс Браніцкі такім чынам павялічваў свае даходы: вырабляў смалу, паташ і сплаўляў дрэва водамі Нарвы і Віслы ў Гданск), прывілегія не мела ніякага сэнсу і патрабаванне сялян аб ганараванні яе было звычайнай фармальнасцю.

«Вось якія ж неразумныя гэтыя сяляне», здаецца, гаворыць Стажэнскі.

А што вынікае з судовых дакументаў? Перш за ўсё тое, што ў «прыкладным» маёнтку Браніцкага сяляне ўсё яшчэ адраблялі паншчыну. У той час, калі ў іншых мясцовасцях даўно ўжо перайшлі на арэндную плату. Па-другое, сяляне бунтаваліся супраць прац і падаткаў, перавышаючых нормы, акрэсленыя прывілегіямі, і, па-трэцяе, супраць заворкі іх земляў.

Вялікімі, відаць, былі гэтыя крыўды, калі пачаткова абвінаваўчы акт быў пададзены ў суд ад імя вёсак-двароў Ляхі, Трывежа і Махнатае ў бельскім лясніцтве, а пазней ад імя ўсіх вёсак бельскага лясніцтва.

У часе працэсу ў судзе ад імя ўсіх зацікаўленых сялян выступалі Якім Парыханюк са Збуча, Янка Ярмудзяк са Старага Беразова і Дыянін Цімашчук з Хітрай. Ад імя Браніцкай, як сказана раней, выступаў у судзе Міхал Стажэнскі — стараста і войт Бранска, уласнік Страблі і іншых маёнткаў. Стажэнскі абвінавачваў сялян у непаслушэнстве, а таксама за бунт і невыконванне вызначаных работ.

Суд коратка разглядаў справу. У выніку чаго сяляне, хаця часткова, выйгралі. Праўда, адракліся права на прывілегію, з якой, па-праўдзе, і так не мелі б карысці, затое атрымалі замену паншчыны на арэндную плату. Была звернута ім значная частка зямлі, захопленай дварамі, у выніку чаго былі ліквідаваны два фальваркі: Жывец і Махнатае.

Стажэнскі, хоць справу абараняў, як сваю, і хоць праславіўся, як адзін з лютых эксплуататараў сялян, у душы, напэўна, разумеў крыўду подданых з бельскага лясніцтва.

Доказам гэтага можа быць факт, што вынік справы, аб якім сказана вышэй, ён лічыў перамогай для сябе і Браніцкай (значыцца, сяляне і так засталіся ашуканымі!). Ды толькі «пані Браніцкая недаацэньвала гэтага! Заплаціла мне няўдзячнасцю», — піша ў сваіх запісках Стажэнскі.

Так бывае на свеце, што два ваўкі пакусаюцца над здабычай. А, што ў Стажэнскага воўчых клыкоў было дастаткова, гэта і выявілася ў той час, калі абараняў свае ўласныя інтарэсы. Аб гэтым неўзабаве прачытаеце.

Р. Красько.

вузкі праход, я апынуўся на невялікім панадворку. Расчышчаная дарожка вяла ў глыб руінаў. Я пайшоў па ёй. Ззаду пачуўся скрып крокаў. І перш, чым я паспеў павярнуцца, мяне схапіў у абдымкі Крываручанка.

— Які ты, брат мядзведзь! — зажартаваў я.

— Ну - ну, ідзем хутчэй. — І я пацягнуў яго за сабою.

За пажарышчам мы ўбачылі жыллё Фамы Філімоныча. Гэта была зямлянка, заваленая снегам. Стары чакаў нас ля ўвахода.

— Прашу ў палац, — засмяяўся ён. У зямлянцы не было вокан, і ў першую хвіліну цяжка было што-небудзь убачыць, апрача маленькай нафтавай лямпы. Толькі калі Фама Філімоныч сказаў «знаёмцеся з маёю наследніцай», я, угледзеўшыся, прыкмеціў зграбную дзяўчыну. Яна падала мне гарачую руку і назвала сябе Тацянай.

Я пазнаёміў Крываручанку з Фамой Філімонычам і пачаў яго разглядаць.

— Як я хваляваўся за цябе! — сказаў я Сымону.

— А я не?

— Тут, брат, здарэнне было, і я чамусьці вырашыў, што менавіта ты трапіў у лапы Губарта.

— Я? Здзівіўся Крываручанка.

Трэба было расказаць усё аб Праскураве.

— Ну і куды ён дзеўся? — спытаў Сымон.

— Толькі што сустрэў яго.

— Цяпер? — яшчэ больш здзівіўся Крываручанка.

— Так, цяпер. Праскураў — гэта Наклейкін, гестапавец.

Таня збялела і охнула.

— Ты чаго, дачка? — Не прымай блізка да сэрца, — сказаў стары і растлумачыў нам: — Да Танюшы лезе гэты Наклейкін, як муха да мёду. Але мы яго прыбярэм.

На стале з'явіўся чайнік.

— Ты што, дзядок? — здзіўлена спытаў я. — Частаваць збіраешся?

— А як жа! Чым багаты...

— Дарма, — спыніў я яго. — У нас кожная хвіліна...

Стары глянуў на мяне з такою крыўдай, што я не закончыўшы фразы, першы сеў за стол.

— Што за надпіс у вас на плоце? — спытаў я Фаму Філімоныча.

Ён усміхнуўся:

— Гэта дачка змайстравала: дзе такая шыльда, туды немцы нагою не ступяць. Страшэнна яны баяцца сыпняка.

Я спытаў Крываручанку, як ён прабіраецца ў горад. Сымон расказаў, што яны з ляснікам, з якім яго звязалі партызаны, па чарзе, праз дзень, прыязджаюць сюды з дрэвам для лазні. На правоз у іх ёсць дакумент ад гарадской управы.

Я напісаў некалькі тэлеграм на Вялікую зямлю. Паведаміў аб Габішы і Губарце, аб доктары і Пахітуне. Дакладна напісаў аб дзейнасці даследчай станцыі, аб Куркіне, і аб здарэнні з Канстанцінам. А таксама паведаміў аб тым, што ў гэтым месяцы, відавочна, «камандзіроўка» мая закончыцца, і мяне выкінуць назад.

Затым мы з Крываручанкам дамовіліся аб далейшай сувязі. Цяпер падтрымліваць яе будзем праз Фаму Філімоныча.

На даследчай станцыі, у сваім пакоі я застаў Пахітуна. Пахітун слухаў радыёперадачу. Ён так сканцэнтраваўся, што нават не заўважыў, як я ўвайшоў. Перадача ішла на рускай мове. Я прыслухаўся. Дыктар паведамляў аб акружэнні арміі Паўлюса пад Сталінградам.

Радасць! Радасць гарачым патокам залівала мяне ўсяго.

Ледзь стрымліваючы свае пачуцці, я падышоў да Пахітуна і, як быццам нічога не чуў, спытаў, што перадаюць.

Пахітун падняўся, расставіў тонкія ногі, паглядзеў на мяне дзікімі вачыма.

— Што, вы не чулі? — спытаў ён.

— Нешта не зразумеў, — адказаў я.

— Э-эх! Пахітун рэзка махнуў рукою і вылаяў-

(Працяг са стар. 3)

ся. — Што робяць, га? Што толькі робяць! Вы падумайце! Дык гэта ж ганьба на ўвесь свет: тысячы палонных, цэлыя дывізіі ляцяць к чортавай матары... Што ж будзе далей, я вас пытаю? Га? — Ён быў п'яны.

«Здаецца, вас пачынае прыпякаць па-сапраўднаму», — хацелася сказаць мне, але я сказаў іншае:

— Не разумею, што вас вывела з сябе. Раскажыце толкам.

— Толкам?.. Толкам? Калі ласка: з немцаў пад Сталінградам зрабілі блін. Проста блін. Ганьба, катастрофа! І якая катастрофа... Што ж будзе далей, я вас пытаю!

За дзвярыма пачуліся крокі. У пакой увайшоў дыжурны афіцэр Вэнцаль і аб'явіў, што мяне выклікае да сябе капітан Губарт.

У Губарта быў Габіш. Ён падаў мне пухлую руку і спытаў:

— Як вашы поспех? Як паездка к доктар?

Я расказаў аб сустрэчы з доктарам.

— Доктар вам гаварыў, з якім задачы ві будзе вяртацца?

— Гаварыў.

— Ві будзе самастойна працавайт і мейт спраў толькі з ім. Ясна?

Я сцвярджальна кіўнуў галавою.

82

— Для Брызгалаф ві павязе рацый, але асабіста з ім не сустракайт. Перадайт яе Саўрасаф, а ён дасць рацый Брызгалаф. Хай Саўрасаф наладзіць Брызгалаф на работа. У вас будзе іншы вялікі спраў, і ві будзеце працавайт так, як працавайт немец і як не ўмее рускі.

Габіш растлумачыў, што мне для сувязі дадуць некалькі чыгуначнікаў. Але абмяжоўвацца гэтымі людзьмі не трэба. Я буду вербаваць агентуру. Гэтыя людзі павінны разбураць чыгуначныя вузлы, масты, дэпо, рабіць «коркі» на станцыях і г. п.

Можна было зразумець, што Саўрасаў зоймецца дыверсіяй у абароннай прамысловасці, а я — на транспарце. Радыёсувязь Саўрасаў будзе ажыццяўляць праз Брызгалава, а я — праз радыста, які знаходзіцца пад Масквою.

Я зразумеў, што гутарка ішла аб Куркове. Аб ім я толькі што перадаў тэлеграму праз Крываручанку.

— А што ў вас здарылася з Канстанцінам? — спытаў раптам Габіш.

— Нічога надзвычайнага. Проста ён мне выдаўся падазроным і я далажыў аб гэтым капітану Губарту.

— Ві яму аб сабе што-небудзь расказваў?

— Не. Ён мне таму і выдаўся падазроным, што выявіў цікавасць да маёй асобы

83

— А прозвішча ваша ён ведае?

— Я яму не гаварыў.

— Тады ўсё глупства... Ві ў курсе падзей на фронт?

— Прыблізна так.

— Не трэба быць страх, што там ёсць цяпер...

— Я не баюся...

— Вельмі правільна. Мы адыйшлі ад Сталінград, але гэта не важна. Мы будзем у Маскве. Гэта тактык фюрар.

Габіш раптам прыслухаўся. З вонку даносіўся рокат самалётаў.

— Давайце глядзець паветра, — запрапанаваў Габіш і выйшаў з-за стала. Стаяла ціхая марозная ноч.

На захад партыямі ішлі нашы самалёты.

Гэта было ясна па гуку матораў, па трасе, па напрамку. Аднак Габіш палічыў патрэбным сказаць:

— Нашы ідуць з бамбардзіроўка.

Губарт паглядзеў на свайго шэфа, але нічога не сказаў. Праз якіх-небудзь пяць — дзесяць хвілін цемру ночы распаролі велізарныя ўспышкі яркага святла, а секундай пасля пачуліся выбухі.

Губарт спусціўся з ганка і выйшаў на сярэдзіну панадворка. Там тоўпіліся Вэнцаль, Шнабаль, Пахітун, кухары, салдаты.

— Аэрадром бамбяц, — заявіў Пахітун.

(Працяг будзе)

84

Недзе ў 20-тых гадах вярнуўся з Амерыкі ў свае родныя Плюцічы — Рыгор Дзмітрук. Чалавека, які пабачыў шмат свету і паеў, як гэта гаворыцца, не з адной печы хлеба, аднавяскоўцы паважалі і слухалі. А Рыгор Дзмітрук чалавек біты. Ён вырашыў выкарыстаць гэтае паважанне ў рэлігійных справах.

— Адзіная справядлівая рэлігія, — гаварыў Дзмітрук аднавяскоўцам. — гэта бабтысцкая. І хто да яе перойдзе — той збаўлены на ўсё жыццё зямное і нябеснае.

Пры гэтых словах Дзмітрук сowaў у рукі сялянам бабтысцкія лістоўкі, а то і сам іх чытаў прысутным. Не пашкадавала Амерыка гэтай літаратуры выязджаючаму ў далёкую Польшчу гарачаму паклоннiку «новай» рэлігіі. У час гэтай агітацыі Дзмітрук сяму-таму напамінаў і аб матэрыяльных карысцях, якія адкрываюцца перад перайшоўшымі ў рады бабтыстаў.

— Амерыка — краіна багатая, — гаварыў ён. — Браты з Амерыкі паклапоцяцца ўжо, каб і мы жылі ў дастатку. Абы толькі прыступіць.

Гэта некаторых пераконвала. У вёсцы ўзнікае рэлігійная секта бабтыстаў. Нозаўпечаныя браты, пад кіраўніцтвам свайго духоўнага правадыра — Рыгора Дзмітрука стварылі свой, замкнуты ад другіх жыхароў вёскі калектыў. Вечарамі яны збіраліся ў дзмітруковай хаце. Да позніх гадзін ночы набіраліся натхнёнай мудрасці, якую ім чытаў — перачытваў Дзмітрук з брашур, надрукаваных у Амерыцы. А чытаць было што. Незадоўга ў Плюцічы, непасрэдна з Новай зямлі, пачалі наплываць пачкі, набітыя бабтысцкай літаратурай і амерыканскімі падношанымі цюхамі. Плюціцкія браты не былі шмат вымагаючымі. Яны і гэтым былі здаволены.

ПАЖАР СТАЎ ПРЫЧЫНАЙ НЯЗГОДЫ

У 1932 годзе ў Плюцічах выбух вялікі пажар. Агонь праглынуў забудаванні 53 гаспадароў. У людзей згарэла ўся маёмасць. Не абмінуў пажар і бабтысцкага «святога пісання». А трэба сказаць, што ў той час у вёсцы шмат было гэтага «пісання». У самога толькі Марціна Іванюка было яго на 100 злотых. А 100 злотых перад вайной не малыя грошы. Гэта амаль кароўка.

— Іванюк абавязан заплаціць за згарэўшую літаратуру, — пастанавілі кіраўнікі брацтва.

— Дзе ж я на гэта вазьму сродкі? У мяне ж усё згарэла, — прасіў Іванюк.

— Уласныя затраты — гэта твая асабістая справа. Але затрата рэлігійнай літаратуры — гэта ўжо супольная справа і па гэтаму ты мусіш заплаціць за яе, — адказалі яму.

— Не, не заплачу! — цвёрда адказаў Іванюк.

Такім чынам, у плюціцкіх сектантаў наступіў раскол. Частка стаяла па баку пакрыўджанага Іванюка, а другая трымалася старых правадыроў. У той час узнікае цэнтр бабтыстаў у Лодзі. І група, якая трымала за Іванюком, яму падпарадкоўваецца. Другая група, на далей застаецца вернай амерыканскім прапаведнікам.

НЕПІСЬМЕННЫЯ ДАСЛЕДЧЫКІ

З таго часу шмат чаго змянілася ў жыцці жыхароў Плюціч. Секта, хоць яе першы арганізатар — Рыгор Дзмітрук ужо даўно не жыве, засталася і надалей. Цяпер яна стала нават больш актыўнай. Друкаваныя ў Амерыцы сектанцкія лістоўкі пачалі з'яўляцца і ў навакольных вёсках.

Плюціцкія бабтысты, якія імянуюць сябе «даследчыкамі святога пісьма», пастанавілі ўцягнуць у свае рады як найбольшую колькасць людзей. З гэтай мэтай, яны нястомна шнырыць па ўсёй аколіцы, прапаведваючы хуткі канец свету.

— Бабтысцкая рэлігія — гавораць яны, — гэта найсправядлівейшая і адзіная правільная рэлігія ў свеце.

І таму, калі надыйдзе хуткая канчына свету, то ўсе людзі загінуць, а толькі застануцца яны, бабтысты, і тады на зямлі запануе сапраўдны рай.

Аб гэтай дурманнай ідэалогіі плюціцкіх прапаведнікаў мо' і не варта было б пісаць, калі б некаторыя людзі не паддаваліся іх уплывам. На жаль, цемра і забабоны ўсё яшчэ пануюць у сучасным жыцці нашай вёскі, таму і плюціцкім прапаведнікам удаецца знаходзіць усё новых паклоннікаў.

Вельмі цікавая з'ява. Некаторыя плюціцкія «даследчыкі святога пісьма» зусім непісьменныя людзі і яны лічацца найбольш актыўнымі прапаведнікамі. Вось, напрыклад, 70-гадовая Параска Іванюк, 50-гадовая Параска Дзямянюк або Ганна Філіповіч. Яны нават падпісацца не ўмеюць, а ідуць па вёсках, разносяць лістоўкі, якіх

(Працяг на стар. 5)

Супольна і аднаасобна 1)

З АЛОЎКАМ у РУКАХ

Звонкай песняй жаваранка паклікала вясна ўсіх сялян на шырокія прасторы палёў. Пачаўся гарачы час шматлікіх прац, каб у наступным годзе зноў было чым запоўніць кладоўкі. Цяжка ў такі час знайсці вольную хвілінку, але ўсё ж варта — варта калі-небудзь, напрыклад, у нядзелю, сесці за стол самому, або з суседам, кумам ці з іншым сябрам і з алоўкам у руках дакладна прагледзець, што і якім спосабам ты выгаспадараваў у мінулым годзе, якія карысці і чаму дало табе такое, а не іншае гаспадараванне.

Каб вобраз быў больш ясны і каб было з чым параўнаць свае дасягненні, хачу дапамагчы кожнаму гаспадару, які толькі захоча сумленна падыйсці да справы. Прашу тады падрыхтаваць алоўкі і паперу — будзем лічыць.

МЕТАДЫ, КУЛЬТУРА І РАЗВІЦЦЁ

Развіццё сельскай гаспадаркі перш за ўсё залежыць ад прагрэсу ў культуры гаспадаравання, а гэта зноў залежыць ад увядзення новых метадаў у сельгасвытворчасці. Там, дзе існуе высокая сельгаскультура, звычайна заўважаем высокі працэнт калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

Вось, напрыклад, у Познанскім ваяводстве існуе 472 сельгаскааператывы. Гэта найвышэйшая колькасць спулдзельняў у Польшчы, але і сельгаскультура там на найвышэйшым узроўні.

Беласточчына, на жаль, не можа пахваліцца высокай культурай у галіне сельскай гаспадаркі. Скляліся на гэта шматлікія прычыны. Таму і ўзровень калектывізацыі ў нас малы. Існуе ўсяго 25 сельгаскааператываў, у якіх працуе 290 сем'яў. Яны займаюць толькі 0.2 плошчы ўсёй загаспадараванай зямлі на Беласточчыне. На адну аднаасобніцкую сям'ю прыпадае ў нашым ваяводстве ў сярэднім каля 8 га зямлі, а на адну спулдзельчую — 12 га.

Гэтая сітуацыя выплывае з таго, што там, дзе ўзнікла спулдзельня, яна загаспадаравала дзялянкі дзяржаўнага фонду зямлі, якія ляжалі найчасцей аблогам. Даказвае гэта толькі аператыўнасць супольнага гаспадаравання.

НЕ ЎСЁ АДНОЛЬКАВА АПЛАЧВАЕЦЦА

Сяляне Беласточчыны значную частку сваіх гаспадарак прызначаюць пад пасеў жыта, пшаніцы, аўса і ячменя. Гэтыя культуры ў аднаасобніцкіх гаспадарках у 1959 г. займалі 64 прац. агульнай плошчы ўсіх сельскагаспадарчых культур. Гэткае становішча выплывае з традыцыйнага спосабу гаспадаравання, які спрадвеку пераходзіў з дзеда на ўнука

З агратэхнічнага боку яно зусім бескарыснае. Збожжавыя культуры высасваюць з глебы найлепшыя элементы пажыўнага рэчыва, быццам парасяты малако маткі, а ўзамен нічога глебе не даюць. Таму трэба так паменшаць колькасць збожжавых у агульнай масе сельгаскультур, каб іх было столькі, на колькі гэта неабходна.

Большасць сельгаскааператываў накіроўвае свае намаганні менавіта ў тым напрамку. У мінулым годзе плошча, засеяная збожжавымі ў спулдзельнях, зменшылася на 2.4 прац. у параўнанні з пасевамі 1958 года, а ў адносінах да плошчы збожжавых у агульнай суме культур аднаасобніцкай гаспадаркі — яна меншая на 3.2 прац. Гэта значыць, калі ў аднаасобнікаў збожжавых культур было, напрыклад, 100 гектараў, то спулдзельцы мелі іх — 96.80 гектара. Сельгаскааператывы выкарысталі гэта на пашырэнне плошчы пасеваў струковых раслін на зярно з 1,7 прац. у 58 г., да 3,6 прац. у 59 г., а кармавых і прамысловых культур спулдзельцы засявалі ў 59 г. на 1,9 прац. больш, чым аднаасобнікі. Усе гэтыя паказчыкі ў добра арганізаваных спулдзельнях выглядаюць значна лепш, чым у аднаасобніцкіх гаспадарках.

Усё ж гэтага мала. Струкавыя і матыльковыя (кармавыя) культуры падсілкоўваюць глебу азотам і фосфарам — двома асноўнымі элементамі ўгнаення. Глеба пад імі так не высыхае і дае лепшыя ўраджаі іншых раслін пры наступным пасеве. Усе гаспадары добра ведаюць, што там, дзе ў папярэднім годзе была бульба, лубін ці сэрадэля — жыта вырасце ў аглоблю. Апрача таго, гэтыя культуры ствараюць кармавы базіс для жывёлагадоўлі.

ШТУЧНАЕ ЎГНАЕННЕ

У гаспадарцы цудаў няма. Калі хочам больш узяць, трэба тады больш і даць. Кожны гаспадар, які хоча весці рацыянальна сваю гаспадарку, не можа аб тым забыць. Маючы гэта на ўвазе, спулдзельцы штогод павялічваюць колькасць штучных угнаенняў на адзін гектар пасеваў. У мінулым годзе яны далі разам 73.38 кг фосфаравых, азотавых і калійных угнаенняў на адзін гектар падлічваючы гэта ў чыстых, хімічных элементах, а не ў такім выглядзе, у якім яны прадаюцца. У параўнанні з аднаасобнікамі гэта больш на 3 кг, а ў параўнанні з 58 г. — больш на 15,28 кг.

Гэтыя лічбы з'яўляюцца сярэдняй арыфметычнай узятай з усіх спулдзельняў, бо ёсць і такія сельгаскааператывы (нп. Дарожкі ці Крывая), дзе дастаўлена глебе па 150 кг на адзін гектар хімічна чыстых элементаў. Гэта амаль у два разы больш, чым сярэдняя ў аднаасобніцкай гаспадарцы.

ВІКТАР РУДЧЫК

(Працяг будзе)

КНІЖКІ і ЛЮДЗІ

Клюковіцкая грамадская бібліятэка абслугоўвае 9 навакольных вёсак. У ёй налічваецца каля 3 000 кніжак. Трэба сказаць, што і ў гэтым закутку Беласточчыны кніжка становіцца ўсё больш папулярнай, а ў некаторых выпадках і духоўнай неабходнасцю сялян. За некалькігадовы перыяд свайго існавання бібліятэка ў Клюковічах патрапіла здабыць сабе каля 400 пастаянных чытачоў. Але найважнейшае тое, што лік іх тут пастаянна ўзрастае. Несумненна, што ў гэтым не малая заслуга маладой бібліятэкаркі — Клаўдзіі Юхімовіч. Нейкі час таму назад Клаўдзія Юхімовіч закончыла курс вясковых бібліятэкараў у Беластоку. Курс ёй шмат дапамог у працы. Яна цяпер патрапіць заахвоціць людзей да прачытання той ці іншай кніжкі, патрапіць кожнаму параіць пачытаць нешта карыснае.

Нічога тады дзіўнага, што клюковіцкая бібліятэка стала папулярнай не толькі сярод маладых жыхароў вёсак, але нават сярод сямідзесяцігадовых.

Наймалодшым чытачом клюковіцкай бібліятэкі з'яўляецца вучань другога класа мясцовай школы, 8-мігадовы Міша Нікіфарук. За тры апошнія месяцы ў мінулым годзе ён прачытаў 12 кніжак. Міша вельмі любіць чытаць кніжкі. Яны яму шмат дапамагаюць у навуцы. Мо' і таму Міша з'яўляецца выдатнікам у школе.

Найстарэйшыя чытачы — Ганна Сахарчук з Клюковіч, Міхась Юхімовіч і Дзяніс Сахарчук з Вычулак. Ім ужо далёка за 60 год. Але іх вельмі часта можна бачыць у бібліятэцы, як выбіраюць адпаведныя сабе кніжкі.

У клюковіцкай бібліятэцы карыстаюцца таксама папулярнасцю і беларускія кніжкі. Вядома, старэйшым жыхарам цяжэй іх чытаць. Яны ж ніколі не навучаліся беларускай мове. А мясцовы дыялект усё ж-такі розніцца ад літаратурнай беларускай мовы. І таму яны ў большасці чытаюць рускія кніжкі.

Затое беларускія кніжкі большую папулярнасць маюць сярод моладзі. Вельмі прыемна адзначыць, што калі моладзь чытае беларускія кніжкі, то і старэйшыя жыхары любяць паслухаць. На жаль, беларускіх кніжак у бібліятэцы вельмі мала. Іх усяго толькі 48. Гэта некаторыя творы Кузьмы Чорнага, Янкі Купалы і Якуба Коласа. Як бачым, вельмі малы выбар. Нічога няма з сучаснай беларускай літаратуры. А шкада. Творы сучасных беларускіх пісьменнікаў і паэтаў вельмі ахвотна чыталіся б у клюковіцкай бібліятэцы.

Зусім няма таксама ў бібліятэцы беларускіх п'ес і другіх сцэнічных твораў. Яны тут маглі б быць вялікай дапамогай у працы мясцовага (даручы вельмі таленавітага) гуртка мастацкай самадзейнасці. Гурток таксама адчувае недахоп добрай сатыры і гумару. І гэтыя творы таксама вельмі спатрэбіліся б клюковіцкай бібліятэцы. Вывад з гэтага ясны. Навятовай бібліятэцы ў Сямятычах давядзецца паклапаціцца, каб і беларускіх цікавых кніжак больш аказалася ў клюковіцкай бібліятэцы. Мясцовыя жыхары будуць за гэта вельмі ўдзячны. (вб)

Дамарослыя «рэдактары» з Агароднікаў

Павятовы суд у Бельску разглядаў 16 сакавіка асаблівую справу. Фёдар Стрэльчук, жыхар вёскі Агароднікі, абвінавачваў Рыгора Стрэльчука, Мікалая і Рыгора Пераловa, жыхароў той жа вёскі, у тым, што яны пісалі і распаўсюджвалі сярод агародніцкіх сялян лістоўкі, абражаючыя яго гонар.

У АКЦЫІ

Гэтыя лістоўкі з'явіліся ў Агародніках ад вясны мінулага года. Аўтары падпісвалі свае «творы» псеўданімамі: «Шыло», «Цыбулька» і «Шолахаў». Іх праца была строга законспіравана. «Газеты» іх прадукцыі прымалі шматлікую форму. Часам быў гэта звычайны лісток, вырваны з сшытка, а іншым разам з'яўляўся цэлы аркуш упаковачнай паперы. Вывешвалі іх на сцяне агародніцкай малачарні. З'яўляліся яны зусім рэгулярна. Так, што жыхары Агароднікаў, адносячы малако, маглі пазнаёміцца з навейшымі падзеямі ў сваёй, ці ў суседніх вёсках. Дамарослыя «рэдактары», трэба гэта прызнаць, з немалым талентам, і гумарам, найчасцей рыфмаванай моваі пісалі аб шматлікіх справах, звязаных з штодзённым жыццём сялян сваёй вёскі. Вось, напрыклад, крытыкавалі яны нядбайна ідучыя працы пры пабудове новай школы, а калі з'явіўся верш аб недаконачаным мосце на рэчцы Арлянка, у старшыні ГРН зараз жа знайшоўся фонд на яго заканчэнне.

ЗАМНОГА «СОЛІ»

Найчасцей аднак джала дамарослых «рэдактараў» накіроўвалася па адрасу Фёдара Стрэльчука.

Фёдар Стрэльчук ніколі не жыў і не жыве ў згодзе ні з бацькамі, ні з братам, але за тое на та часта заглядае ў бутэльку.

Усё гэта да публічнай вядомасці падавалі дамарослыя агародніцкія «рэдактары». Аднак жа яны «перасалілі» ў сваіх «творчых імкненнях». У лістоўках пачалі з'яўляцца нецэнзурныя словы па адрасу Ф. Стрэльчука і яго жонкі, з'явіліся абражаючыя малюнкі.

ГАЛІНА ДЛЯ ЗМВ

Сценгазеткі ці іншыя лістоўкі — справа не новая і сама іх ідэя вельмі добрая, але ёй трэба даць неабходны напрамак, каб не абрасла «соллю», як у Агародніках. Гэтай справай, на маю думку, пав'нен, у першую чаргу, заняцца ЗМВ. Выкарыстоўваючы стыхійныя імкненні моладзі, ЗМВ павінна так накіраваць працу, каб сценгазеткі дапамагалі перамагаць шматлікія недахопы вясковага жыцця. А тады «рэдактары» «Шыло», «Цыбулька», «Шолахаў» ці іншыя будуць мець магчымасці выйсці з канспірацыі і развярнуць свае ветразі на поўны вецер.

ПРЫГАВОР.

Судовы разбор ішоў толькі ў тым напрамку, каб ясна сцвердзіць, ці падсудныя сапраўды пісалі і распаўсюджвалі гэтыя лістоўкі, ці не. Аказалася, што няма дастатковых фактаў, якія б без сумнення даказвалі аўтарства падсудных, а таксама іх удзел у распаўсюджванні гэтых лістовак. На гэтай аснове суд апраўдаў падсудных.

ВУЭР

СУВЯЗЬ ШКОЛЫ з ЖЫЦЦЁМ

(Працяг са стар. 1)

СВЯТЛІЦОВЫЯ ЗАНЯТКІ

У пазаўрочны час у кожны аўторак і пятніцу праводзяць святліцовыя заняткі. Літаратурны гурток вядзе Ядвіга Дамброўская, жонка кіраўніка школы, а гурток гульняў настаўніца беларускай мовы Валянціна Сідорская.

Літаратурны гурток часта арганізуе дыскусіі над прачытанымі кніжкамі. Цікава абмяркоўвалі школьнікі такія творы, як «Сын палка», «Зоя Касмадзямянская», «У пустыні і пушчы».

Валянціна Сідорская вядзе святліцовыя гульні, развучвае песні. Яна падбірае цікавыя творы з беларускай літаратуры і такім чынам прывівае любоў да беларускай мовы, да беларускай культуры.

ШКОЛЬНАЯ АШЧАДНАЯ КАСА

Прывіццё навыкаў у дзяцей да ашчаднасці грошай з'яўляецца вельмі важнай справай. У гэтай галіне Гацькоўская школа займае першае месца на Беласточчыне.

У гэтай школе кожны вучань складае грошы на кніжку. А грошы вучні атрымоўваюць рознымі спосабамі. Прадаюць бутэлькі, металалом, макулатуру, шматы.

У гэтай школе 77 вучняў. Усе разам школьнікі маюць у ШКА каля 16 тысяч злотых.

ЖАДАННІ БУДУЧЫХ ВЫПУСКНІКОЎ

Вучні 7 класа задумваюцца, куды пайсці вучыцца, калі паспяхова закончаць навучальны год.

Жэня Дамброўская і Ліда Оршак жадаюць быць настаўніцамі. Яны будуць здаваць экзамены ў педагагічны ліцэй.

Марыся Кучко і Гіпаліт Жэпнеўскі маюць вялікія здольнасці да малявання. Яны будуць намагацца паступіць у мастацкі тэхнікум.

Вася Белах і Коля Дамброўскі мараць аб тым, каб у будучыні быць афіцэрамі. Першы хоча быць міліцыйным афіцэрам, а другі вайсковым.

ЗАСЛУЖАНЫ АЎТАРЫТЭТ

Гэнрых Дамброўскі працуе кіраўніком школы ў Гацьках ужо 15 год. Ён моцна зжыўся з мясцовым беларускім насельніцтвам. Ведае кожнага гаспадара, да кожнага мае падыход, ведае, што яго цікавіць.

— Я так прывык да людзей, так добра адчуваю сябе ў Гацьках, — гаворыць кіраўнік школы, — што адсюль я нікуды не хачу пераходзіць, хаця інспектарат і куратарыум хацелі мяне неадноймы перавесці на больш адказнае становішча. Добра мне тут.

А важна, што Гэнрых сам добры, беспасрэдны ў адносінах да людзей. Дзякуючы яго намаганням, у Гацьках арганізаваўся народны ўніверсітэт. Жыхары Гацькоў пашыраюць свае веды, свой светапогляд. Гэнрых Дамброўскі з'яўляецца таксама ініцыятарам і арганізатарам будовы новай школы. Кіраўнік школы карыстаецца вялікай павагай і сярод настаўнікаў.

— Ён, як бацька, дапаможа, парадзіць, — сцвярджае маладая настаўніца Тамара Пэшко. Адным словам, Гэнрых Дамброўскі сапраўдны настаўнік нашых вялікіх часоў.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

ЛЯКАРСТВА НА П'ЯНСТВА і НЯВЕТЛІВАСЦЬ

Няма добрай гасціны, калі госці не нап'юцца да непрытомнасці, не мае ніякай атракцыйнасці танцавальная забава, калі не пойдуць у рух кулакі, а часта — больш цвёрдыя прылады. Гэта амаль грамадская хвароба, якая не мінула шматлікіх жыхароў Беласточчыны (і не толькі Беласточчыны).

Таксама хварэлі на гэтую хваробу, напрыклад, сяляне вёсак Ляшчаная ці Грыбоўшчына (у Сакольскім павеце). Асабліва датычыць гэта моладзі, якой тут шмат.

— Хлопцы прыходзілі на забавы заўсёды п'яныя, — апавядае Жэня Абухоўская, настаўніца школы ў Лешчаной. — У зале не здымалі шапак, танцавалі з папяросай у зубах, а запрашэнне дзяўчыны да танца выглядала ў іх вось так: «Ну ты, Вера, ці Валя, — крычаў такі кавалер, выцягваючы рукі, — ідзі сюды, станцуем». Забавы часта канчаліся бойкамі. Трэба было штосьці зрабіць. Моладзь тут таленавітая. Песні, асабліва рускія ці беларускія (нп. — «Захацеў дзед жаніцца»), у іх выкананні слухаюцца з вялікай прыемнасцю. Але калі нап'юцца, дык усё прапала. Сабрала тады я дзяўчат, — працягвае настаўніца, — з Ляшчаной і Грыбоўшчыны (вёскі гэтыя аддзелены на поўкіламетра), падмовіла некалькі хлопцаў і супольна арганізавалі мы такую забаву, якой Ляшчаная не бачыла ў сваёй гісторыі. Між іншым правялі мы на гэтай забаве конкурс на найпрыгажэйшую беларускую песню і на найлепшае яе выкананне. Быў таксама конкурс на лепшы верш. Чыталі вершы Коласа і Купалы. Удзельнікі конкурсаў атрымалі скромныя ўзнагароды. Забава нам удалася. Тады мы вырашылі, што наступны раз гуляем зусім без водкі. Зноў падрыхтавалі падобныя конкурсы (напрыклад: на найлепшае выкананне полькі, «Лявоніхі», ці вальса), а і сама стала ў дзвярах і пільнавала, каб не прадавалі ўступных білетаў тым, хто быў «пад газам». Падыходзіць купляць білет, а я яму: «А ну, брат, кыш!» І так не пусціла нікога.

Нашыя дзяўчаты — мастачкі ў прыпеўках. Яны не толькі прыгожа іх выконваюць, але таксама самі складаюць. Вось заўважу я якое - небудзь грубіянства, ды зараз кажу сваім сяброўкам: «А ну, дзяўчаты, падспявайце так па свойму Колю ці Міхасю, аб каму іншаму», а яны тут жа як пад'едуць, вось, напрыклад, так:

«А у Колі многа грошай
Водка добрэ Колю знае
Мо' ён мае ферму вошай,
Калі шапкі не здымае».

Хочаш, ці не хочаш, уся зала смяецца. Падпушы пад такую прыпеўку, спачатку бочыцца, глядзіць крывым вокам, урэшце або зусім выходзіць з забавы, або сцягвае «шляпу», а калі захоча танцаваць, падыходзіць да дзяўчыны і ветліва кланяецца.

— Не хочацца мне ў тое верыць, — заўважыў я.

— Будзе ў нас забава, прыдзіце, пабачыце самі,— адказала настаўніца.

Быў я. Магу тады сказаць, што моладзь з Лешчаной ці Грыбоўшчыны яшчэ і зараз часта заглядае да бутэлькі, але п'яных (у вясковым разуменні гэтага слова) я не сустрэў. Адзін толькі які-сьці старэйшы мужчына прышоў нешта за моцна «заведзены» і спакойна праспаў увесь час на лаўцы. Моладзь гуляла вельмі культурна. У іх адносінах паміж сабой не можна было заўважыць якойсьці асаблівай нязетлівасці, а іх дасціпныя прыпеўкі і звонкія песні слухаліся цэлы вечар з сапраўднай прыемнасцю.

Бачым, што і на тую хваробу ёсць лякарства. Ведаю, я, Амерыкі не адкрыў. Лякарства гэтае даўно вядома. Яно называецца культурная праца. Толькі трэба, каб у іншых вёсках так, як у Лешчаной, знайшліся людзі добрай волі, якія ўмелі б і захацелі правільна прымяніць гэтае лякарства.

ВІКТАР РУДЧЫК

ПЛЮЦІЦКІЯ ПРАПАВЕДНІКІ

(Працяг са стар. 4)

самі не ўмеюць прачытаць і прапаведуюць, што на аснове «дследаў святога пісьма» яны дайшлі да вываду аб хуткай канчыне свету. Вось вам і маеце навуковых даследчыкаў.

СЕКТА ПРЫЧЫНАЙ СЯМЕЙНАГА РАЗЛАДУ

Ёсць у Плюцічах такія сем'і, з якіх адны запісаліся да секты, другія не. У гэтых сем'ях штодзённа вядзецца заўзятая барацьба, якая ў канцы стаецца прычынай поўнага сямейнага разладу. Напрыклад, сям'я Сяпана Паўлючука. Жонка яго, Дарка, з братам Аляксандрам прыступіла да секты. А Сцяпан з дачкой Оляй не. Як вядома, сектантам нельга хадзіць у кіно, слухаць свецкай музыкі, песень і другіх радыёперадач, удзельнічаць на забавах. Адным словам, усякі культурны адпачынак — грэх. Оля Паўлючук — маладая жыццярадасная дзяўчына. І зусім зразумела, што хочацца ёй паглядзець кіно, пагуляць разам з моладдзю на вясковай забаве. Але маці не дазваляе. У яе сектанцкім разуменні гэта вялікі грэх. І вось папагэтаму ў хаце Паўлючукоў сваркі сталіся штодзённай з'явай. А жыццё Олі ў роднай бацькавай хаце робіцца проста немагчымым.

Сям'я Паўлючукоў не выключная. Такіх сем'яў у Плюцічах ёсць больш.

Секта не малы ўплыў мае на моладзь вёскі. Ёй удалося ўцягнуць у свае рады слаўных сваёй прыгажосцю некалі поўных жыцця дзяўчат. Вось, напрыклад, Зіна Сцепанюк. Гэта 21-гадовая найпрыгажэйшая ў вёсцы дзяўчына. Здавалася б, увядзі яе ў круг жыццярадаснай моладзі, няхай зграбныя, точаныя ножкі заварылі б па гэблянавай падлозе ў такт музыкі, а вочы, вялікія Зініны вочы, зірнулі б з пад доўгіх вейк на ўсё на-э(?)... і сэрца войкнула б, затрапятала б ад захаплення. Але не, не чакай таго. Зіна ніколі не зірне такімі вачыма на хлопца. З яе рана патухшых вачэй паглядзіць на цябе холад сектанцкага фанатызма і лёдам замарозіць твае найпрыгажэйшыя, чалавечыя пачуцці. Для Зіны, як актыўнага члена секты, закрыта кіно, забава, спорт і ўсялякія іншыя культурныя мерапрыемствы, якімі карыстаецца моладзь. Якія ж далейшыя перспектывы ў жыцці Зіны Сцепанюк, Ніны Васілюк, Яўгіні Філіповіч і іншых маладых плюціцкіх сектантак? Замест таго, каб поўнымі прыгаршчамі чэрпаць усё тое, што патрэбна ў жыцці моладзі, яны ідуць па вёсках і прапаведуюць хуткую канчыну свету.

Калі я выходзіў з Плюціч, мяне праважалі дзеці. Я глядзеў на жыццерадасных, шчаслівых карапузаў, што на каньках і санках ехалі па замарожанай вуліцы, і мне проста не хацелася верыць, што ў будучыні, некаторыя з іх стануць прапаведнікамі «хуткай канчыны свету».

В. БАРШЧЭЎСКІ

ЧАЛАВЕК з ЖАЛЕЗНЫМІ ЛЁГКІМІ

Амерыканец Фрыдрых Сніт меў 25 год, калі захварэў на дзіцячы параліч (Гайнэ-Медына). Хуткая дапамога даставіла яго ў бальніцу. Хвароба бязлітасна пачала атакаваць арганізм. Хутка адняла абедзве рукі, пасля ногі і ўздзейнічала на галасавую шчыліну. Хвораму штораз горш было дыхаць і глытаць. У такім стане ён знаходзіўся ўсяго некалькі гадзін. Апоўначы яму прыйшлося пазнаёміцца з жалезнымі лёгкімі.

Апаратура — жалезныя лёгкія важыла... 500 кілаграмаў. У 1936 годзе жалезных лёгкіх было ўсяго 22 на ўвесь свет.

Праз месяц хворы быў перамешчаны ў навейшую апаратуру, якая важыла ўсяго... 300 кілаграмаў. Праз два гады пасля хваробы Фрыдрых быў вызвалены на кароткі час з жалезных лёгкіх. Часова карыстаўся падручным дапаможным дыхальным апаратам. Якое ж было здзіўленне сям'і, калі ўсе заўважылі, што Фрыдрых падрос на 12 см. Аказалася, што ў выніку раўнамернага націску жалезных лёгкіх, цела хворага падоўжылася.

Пасля некаторага часу лекары заўважылі, што ў арганізме Фрыдрыха адбываюцца працэсы, моцна пагражаючыя здароўю. Лежачая пазіцыя паспрыяла накапленню ў арганізме вялікай колькасці вапны, што пагражала сэрцу і ныркам. Стала неабходна штодзень вызваляць хворага на кароткі час з жалезнай скрыні апаратуры і ўтрымліваць у стоячай або лежачай пазіцыі. Дзеля гэтага была прывезена са Швецыі спецыяльная пераносная машына да ўдыхвання паветра. Пазней Фрыдрых карыстаўся ўжо спецыяльна прадукаваным апаратам «Юньёр» з бліскавічным замком на плячах.

Як доўга можа жыць чалавек, за якога дыхае электрычны механізм?

Фрыдрых Сніт пражыў 18 год. У тым часе, у 1939 г., ажаніўся на прыгожай, маладой дзяўчыне Тэрэсе Ляркін, якая нарадзіла яму дзве дачушкі.

Хворы Фрыдрых Сніт заўсёды знаходзіўся ў кругу знаёмых і сяброў. Увесь час праводзіў у размовах. Асабліва любіў гуляць у брыдж. У гэтай галіне ён стаў надзвычайным майстрам.

Усе размовы, як і гульні, Фрыдрых праводзіў пры дапамозе люстэрка, якое было ўстаўлена ў яго на грудзях. Падчас гульні ў брыдж карты Фрыдрыха трымаў хто іншы, а ён іх бачыў толькі ў люстэрку.

*

За апошнія тры гады жыцця Фрыдрыху Сніту многа мучэння прынеслі хваробы: язва дванаццаціперснай кішкі, камені ў нырках і цалкам аслабленае сэрца. Памёр у 1954 годзе.

Пасля ўскрыцця цела лекары сказалі, што пад канец жыцця сэрца хворага працавала так, як бы ён знаходзіўся ў пастаянным бегу.

*

Нядаўна англійскія вучоныя сканструявалі новы тып штучных лёгкіх для людзей, якія захварэлі дзіцячым паралічам. Гэта электрычныя лёгкія, якія важаць усяго 28 кілаграмаў — у 10 разоў менш, чым жалезныя лёгкія. Значна менш пацярпеў бы Фрыдрых Сніт, каб жыў у другой палове XX стагоддзя.

Апрац. **З. Бусловіч**

Усякая ўсячына

ГІПНАТЫЗМ НЕ ПАМОГ

Англійская каманда ігры ў футбол з Глюцэстэр, каб узмоцніць сілы сваёй каманды запрасіла гіпнатызёра. Загіпнатызаваўшы членаў каманды, той доўга ўгаварваў ім, што яны падчас матчу будуць мець столькі энергіі і спрыту, што стануць найлепшай футбольнай камандай. Назаўтра гэта каманда ў першым спатканні прайграла 0:4.

НЕПРЫЕМНАЕ ЗДАРЭННЕ

Купальшчыкі адной мясцовасці, пад Атлантыцкім акіянам у Францыі, вышаўшы з вады, не маглі пазнаць сябе. Яны былі чарнейшыя чым негры. Не памагала шараванне мылам. Прычынай было тое, што нейкі танкер выпусціў на ваду дзёгаць, які хвалі прыгналі на бераг

НЕ НАДАЕЛА

88-гадовы Дур Клайнгаўс з Порт Элізабет (Паўднёвая Афрыка), які мае ўжо праправўнукаў стаў у шаснаццаты раз бацькам. Яго новы патомак з'яўляецца адзінаццатым дзіцём яго другой жонкі, з якой ён ажаніўся 18 год таму назад.

СЯМЕЙНАЯ ТРАГЕДЫЯ

65-гадовы селянін з Ганы (Афрыка), кончыў самагубствам. Прычынай было тое, што ён не мог утрымаць матэрыяльна сваіх сем жонак і 30 дзяцей.

Жыву я з мужам ужо 9 гадоў. Маем двое дзяцей. Муж нядрэнна зарабляе. Можна жыць добра. Але мы добра не жывем. Муж любіць выпіць, хаця не скажу, што п'яніца. Не! Але ў нас іншая бяда. Як ён вып'е гарэлкі, тады стараецца мяне ашукаць, што яму дзе-небудзь неабходна трэба быць, або як вып'е па-за домам, тады позна прыходзіць дамоў, таму што ідзе «на дзеўкі», як кажуць у нас. Я на гэта маю канкрэтныя доказы, якім ён сам не будзе аспрэчваць, хаця, вядома, да гэтага не прызнаецца. Калі заўважаю, што муж пачынае «круціць», дык тады выбухае ў мяне гнеў, я яго лаю, але гэта пакуль што не прыносіць жаданых вынікаў. З гэтага часу, як я заўважыла, што Ваня, здраджае мяне, стала да яго горш адносіцца. За гэта ён сыпле закідамі.

Разыйсціся са мною ён не думае. Пакінуў бы мяне тады напэўна, каб ведаў, што і я так вяду сябе, як ён. Але хачу жыць сумленна, так як належыць бацькам маленькіх дзяцей. Але жыццё наша дрэннае.

Ліда
Бельск

Надрукавалі мы ўрывак з вашага лісту. Як дабіцца таго, каб муж быў верны, каб не цікавіўся іншымі жанчынамі? Здаецца, што муж ваш не адчувае дастаткова цёплых адносін з вашага боку, і таму не адчувае ўсёй прыгажосці сямейнага жыцця. Вы, апрача гневу, ніякіх метадаў не прымянілі, каб ён не ўцякаў з хаты. Раім вам ласкаю, прыемным і разважлівым словам дабіцца таго, каб ён не піў гарэлкі. Ён не п'яніца, значыць гэтага лёгка дабіцца. Калі ён не п'е гарэлкі, дык тады нідзе не ідзе. Думаю, што вашы пакаранні, аб якіх пішаце, а менавіта, што не рыхтуеце яму абеду, снедання і адпраўляеце есці да «тае, у якой быў», не разумныя. Злосцю вы нічога не даб'ецеся, а толькі словам, ласкаю, прыемнымі адносінамі.

СЭРЦАЙКА

Вось якой велічыні язык у хамелеона.

З ПАДАРОЖЖА ПА ІНДЫІ

ТАМ, ДЗЕ ЛЮДЗІ ЖЫВУЦЬ НА ВАДЗЕ

Кашмірская даліна ляжыць сярод адгор'яў Гімалаяў. Навокал яе стаяць высокія горы. Многія з іх ззяюць вечналедзянымі шапкамі, а ў даліне растуць вечназялёныя расліны, цэлы год блішчаць блакітныя азёры і цякуць рэкі з крыштальна - чыстай вадой. За паэтычную прыгажосць Кашмір называюць «Небам Індыі» або «садам Індыі».

Велічная прырода выхоўвае ў людзей тонкае разуменне прыгожага. Кашмірскія ваўняныя шалі славяцца ва ўсім свеце. Прыгожыя кашмірскія арэхавыя і сандалавыя (назва дрэў) шкатулкі, дываны, сярэбраная і медная пасуда.

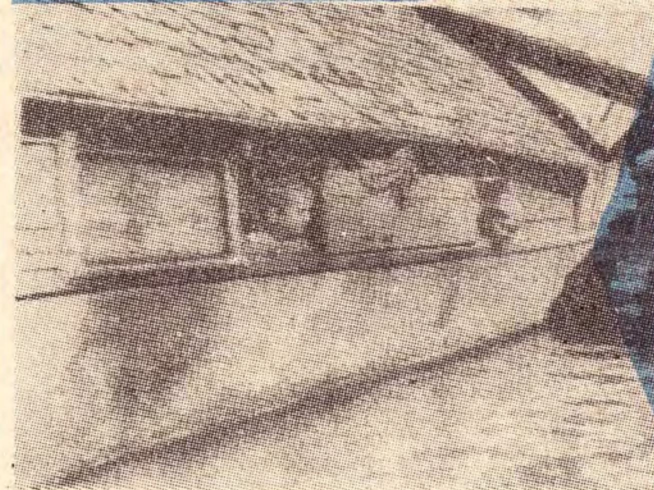
Срынагар — сталіца Кашміра — распалажан на вышыні 1500 м. Ад яго да мора — тысячы кіламетраў, ды ўсё ж гэты горад можна смела назваць усходняй Венецыяй. Ён раскінуўся па берагах маляўнічага возера Дал, яго перасякаюць рака Джалум і каналы. Многія жыхары горада праводзяць жыццё на вадзе: у крытых лодках, плаваючых дамах.

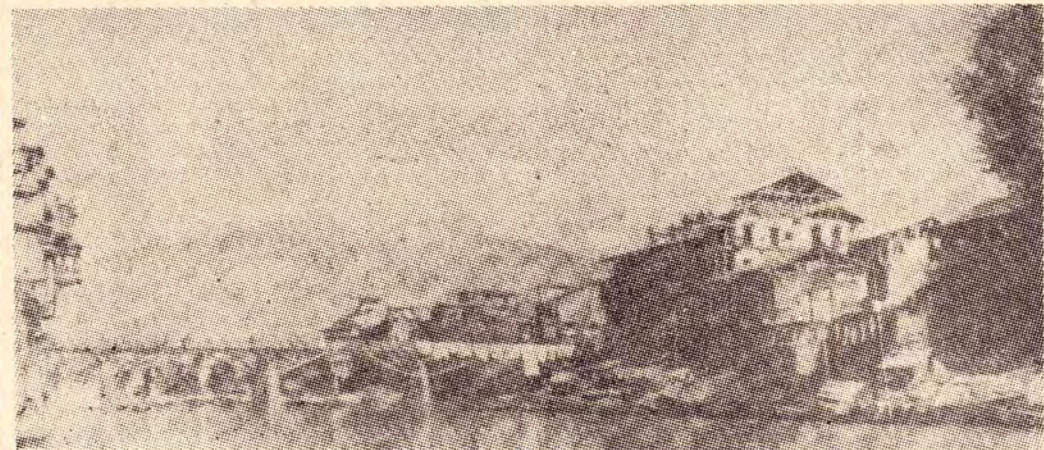
У цэнтры горада часта можна спаткаць рослых кашмірскіх жанчын, упрыгожаных масіўнымі сярэбранымі браслетамі, завушніцамі і пярсцёнкамі. Завушніцы важаць па 50 грамаў кожная.

Такія доўгія, лёгкія і хуткія лодкі выконваюць ролю таксі, пераво́зячы па гораду пасажыраў і грузы.

Плаваючыя хаты ўяўляюць сабой вялікую лодку з высокай двухбаковай крышай.

Рэкі і каналы ў Срынагары з'яўляюцца вуліцамі і завулкамі. На гэтым здымку вы бачыце раку Джалум, якую можна назваць галоўнай вуліцай горада. Далей мост, пра які кажуць, што ён зроблены без цвікоў.

Парады жанчынам.

Харчаванне ў час цяжарнасці

У першыя 4 месяцы цяжарнасці неабходна харчавацца, прытрымліваючыся правіл, якія рэкамендуюцца для здаровага чалавека. Дадатковыя патрабаванні да харчавання ўзнікаюць з другой палавіны цяжарнасці. У гэты час у першую чаргу неабходна есці малако і малочныя прадукты — кіслае малако, якое садзейнічае рэгулярнаму апаражненню кішэчніка; карысны таксама тварог і нявострыя сыр. Штодзённа можна з'ядаць 1—2 яйкі ў выглядзе амлету з малаком і яешні з зялянінай. Рэкамендуецца пазбягаць мясных і рыбных бульёнаў і подлівак, каб не ствараць дадатковай нагрузкі для печані, якая напружана працуе ў час цяжарнасці. Лепш варыць супы на гароднінным адвары і малочныя. Лепш за ўсё мяса і рыбы ўжываць у вараным выглядзе.

Ужыванне спіртных напіткаў павінна быць цалкам выключна ў час цяжарнасці, таму што алкаголь аказвае неспрыяльны ўплыў не толькі на здароўе маці, але і на нармальны рост і развіццё плода. Трэба ўжываць галоўным чынам сметанкавае масла, але абавязкова дадаваць у ежу штодзённа не менш 15—20 г алею, які неабходны для захавання здароўя маці і нармальнага развіцця плода.

Соль у другую палавіну цяжарнасці трэба ўжываць у невялікай колькасці, каб папярэдзіць затрымку лішняй вадкасці ў арганізме. Трэба саліць ежу вельмі ўмерана. У апошні тыдзень перад родамі лепш зусім не саліць ежу

Вельмі важна ў час цяжарнасці, а асабліва ў другую яе палавіну, строга захоўваць правільны рэжым харчавання: есці не радзей 4 разоў у дзень, не з'ядаць адразу вельмі многа, не класціся спаць галоднай. У перадродавы перыяд пажадана есці 5—6 разоў у дзень.

З жыцця Саюза сялянскай моладзі

2 гады таму назад узнік павятовы камітэт Саюза сялянскай моладзі ў Гайнаўцы. Сакратаром быў выбраны Янка Шымарскі, працавіты і здольны арганізатар. Ён стараецца спалучыць сваю працу з паглыбленнем ведаў, бо каб працаваць сярод сялянскай моладзі, трэба мець сельскагаспадарчыя веды. Дзеля гэтага ён уступае на завочнае адзяленне Сельскагаспадарчага ліцэя ў Дайлідах. Янка Шымарскі сваёй шчырай працай прыцягвае гурткі сялянскай моладзі да канкрэтнай работы. Сакратарыят 2 гады прапагуе закладанне садоў, агародаў. З той мэтай выпісвае прышчэпкі яблынь, ігруш, сліў, чарэшань, кусты парэчкі, агрэсту і кветкі. Аснавана 13 гурткоў гадоўлі хатніх птушак на 2 000 куранят, для членаў гурткоў адбылася гутарка аб значэнні гадоўлі кур у сялянскай гаспадарцы і выслана 13 дзяўчат у Беласток на курсы. Гурткі гадоўлі хатніх птушак узніклі ў вёсках Сацы, Скупава, Дубіны Царкоўныя, Горны Груд, Палічна, Плянта, Навасады, Барысаўка, Ласінка, Старое Ляўкова і інш. Арганізаваны 3 гаспадарчыя гурткі і 4 арганізацыі па вырабу даховак і пустакаў, патрэбных пры будоўлі на вёсцы. З гэтай мэтай будуць заключаны ўмовы з ПСС аб пазычцы машын, патрэбных для вырабу даховак і пустакаў. Арганізавана 23 гурткі самадзейнасці. У Гайнаўскім павеце арганізавана 26 гурткоў сельскагаспадарчага навучання: 3-охгадовых 3 гурткі, 2-ухгадовых — 9 і на 1 год — 14. У гэтых гуртках сялянская моладзь набывае веды, праводзіць практыку на спецыяльных палетках. Лепшыя гурткі сялянскай моладзі ў Навасадах (гурток па гадоўлі птушак і артыстычны, які 11 раз выязджаў у навакольныя вёскі), у Дубічах Царкоўных (гурток палітычнай адукацыі, крою і шыцця, будова святліцы грамадскім чынам), у Барысаўцы (гурток вырабу даховак, гурток гадоўлі хатніх птушак і гурток самадзейнасці), у Махнатым (гурток самадзейнасці 11 раз выязджаў у навакольныя вёскі), у Васьках (гурток самадзейнасці і сельскагаспадарчы).

Для лепшай працы Янка Шымарскі стараецца ўцягнуць вясковы актыў, а каб мець давер'е актыву, ён заўсёды трымае слова і ў працы з'яўляецца прыкладам.

Васіль Дзун

СЛАБАВАТА...

Большасць вёсак тэрыторыі грамадскай рады нарадовай у Мілейчыцах гаспадарыць яшчэ на вузкіх палосках. Зямля неўраджайная, ды яшчэ ў вузкіх палосках, не дае магчымасці развіваць гаспадарак. Механізацыя мае тут нязначнае прымяненне. І ўводзіцца яна слабымі тэмпамі.

У грамадзе ёсць 5 гурткоў і найлепшы з іх гурток у вёсцы Валкі, які налічвае 27 членаў. Але найлепшы ён хіба толькі па ліку членаў. Бо гэты шматлікі сельскагаспадарчы гурток, нягледзячы на намаганні яго старшыні, загадчыка мясцовай школы Багуслава Татарчука, ад пачатку існавання (1957 г.) да гэтай пары мае для супольнага карыстання ўсіх членаў толькі 2 касілкі.

У апошні час, праўда, члены гуртка ў Валках намераны купіць абмалотачны агрэгат. Але толькі намераны, бо па сутнасці толькі гавораць, а 25 прац. членскага ўкладу, без якога, як вядома, немагчыма набыць сельскагаспадарчыя машыны, выкарыстоўваючы пры гэтым грошы з дзяржаўнага фонда развіцця сельскай гаспадаркі.

А чаму ж, напрыклад, не звярнуцца гурткоўцам да ўсіх жыхароў вёскі з прапановамі супольнай пакупкі абмалотачнага агрэгата (справа ў 25 прац. укладу) і каб потым супольна ім карыстацца.

(мк)

Паведамленне

Паведамляем, што чарговае пасяджэнне навуковага гуртка пры ГП БГКТ адбудзецца 15.IV.60 г. у 16⁰⁰ гадзін у памяшканні Галоўнага праўлення. У парадку дня: прыняццё плана дзейнасці гуртка на 1960 г.; абмеркаванне прац мгр. В. Склубоўскага «Некаторыя пытанні беларускага нацыянальнага руху» і мгр. А. Баршчэўскага «Гумар і сатыра ў творчасці Я. Коласа».

Усіх зацікаўленых ветліва просім паведаміць аб сваім прыбыцці на адрас: Беласток, вул. Варшаўская 11 ГП БГКТ.

Каштоўная ініцыятыва

19 сакавіка г. г. у Клюковічах адбыўся супольны сход членаў ПАРП і ССМ, на якім вырашана пабудаваць святліцу і рамізу.

На пабудову гэтага важнага культурнага аб'екта частку грошай прызналі ГРН, ОСП, ГС, школа, а таксама абедзве арганізацыі — ініцыятары пабудовы. Сход пастанавіў у хуткім тэрміне прыступіць да першых прац: звозкі жвіру, камення, цэменту, пустакаў.

Я. К. Бяроза

З жыцця БГКТ у Беластоку

У сакавіку фільм-клуб, які існуе пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку, у святліцы ЗБМ дэманстраваў для аматараў клуба чатыры савецкія фільмы: «Очередной рейс», «Незваные гости», «Солнце светит не всем» і «Молодожёны». Гэтыя фільмы аглядала больш 100 асоб. Калі хто-небудзь жадае атрымаць карнэт да нашага фільм-клуба, просім звярнуцца ў аддзел нашага Таварыства, Варшаўская 11.

Кастусь Хлябіч

З ЖЫЦЦЯ ВЁСКІ САКІ

Раней вёска Сакі славілася сваімі балоцістымі мокрымі лугамі з рэдкім травастоем і малым накосам, і, як вынік, каровы давалі амаль па два літры малака ў дзень. З дапамогай дзяржавы жыхары Сакаў асушылі лугі, угноілі іх мінеральнымі і іншымі ўгнаеннямі. У вёску прыйшла механізацыя. На палях можна ўбачыць трактар, снопавязалку, жняярку, на лугах — касілкі. Уся вёска карыстаецца абмалотачным агрэгатам. У вёсцы існуе сельскагаспадарчы гурток, які ўжо закупіў некалькі машын, у тым ліку, і камбайн. Створана ў вёсцы і млечарня, таму што надой малака значна павысіўся і сяляне ахвотна прадаюць малако дзяржаве.

Іван С[illegible]арук
Сакі.

ПАЖАР У ВЫЧУЛКАХ

15 сакавіка ў Вычулках раптоўна ўзнік пажар. Прычыны пажару невядомы. Дзякуючы тэрміновай дапамозе пажарнай каманды з Клюковіч пад кіраўніцтвам С. Цімашука, пажар быў ліквідаваны. Згарэлі толькі стрэхі хаты Лукаша Марчука і хлява Ганны Баранчук.

Я. К. Бяроза

РАМОНТ ШКОЛЫ Ў ПАСЫНКАХ

У вёсцы Пасынкі школьны будынак ужо стары і патрабуе капітальнага рамонту. З 15 сакавіка ў гэтым будынку пачалі рабіць рамонт. Навучанне вымушаны былі перанесці ў прыватныя хаты, часам два класы займаюцца адначасова, а некаторыя — а другой палове дня. Так вучыцца цяжка і вельмі нявыгадна. Але рамонт пасоўваецца на столькі павольна, што цяжка верыць, што ён будзе закончаны да 1 верасня. Варта было б адпаведным уладам звярнуць на гэта ўвагу.

Мікалай Петручук
в. Сакі

Добры прыклад

Нядаўна ў нашу вёску Плёскі (Бельскі павет) наведаў мастацкі гурток БГКТ з вёскі Кожына з некалькімі п'ескамі, як «Паўлінка», «Пярэстая красуля», «Паручнік і салдат», «Партрэт» і многа іншых, якія ўсім прысутным вельмі спадабаліся і ў першую чаргу «Паўлінка». У канцэрце былі таксама танцы і песні. Сапраўды, дзяўчаты і хлопцы з вёскі Кожына прыгожа спяваюць. Выступленне мастацкага гуртка працягвалася каля чатырох гадзін. Варта было б, каб мастацкі гурток БГКТ з нашай вёскі ўзяў прыклад з мастацкага гуртка з Кожына і таксама выступаў на сцэне з рознымі пастаноўкамі.

Пеця Іванюк
Плёскі

Найстарэйшая сялянка Альхоўкі.

Найстарэйшай сялянкай вёскі Альхоўка з'яўляецца Ганна Галабурда. Ёй ужо 83 гады. Яна мае пяць унукаў і шэсць праўнукаў. Жыве без мужа, працуючы на гаспадарцы ўжо пяць год. За ўсё жыццё не была ніколі яшчэ хворай. І цяпер адчувае сябе добра.

На здымку: Ганна Галабурда.

Юрка Скепко
Альхоўка.

Дыскусійны вечар

«Дыскусійны клуб» пры Варшаўскім аддзеле БГКТ арганізаваў дыскусійны вечар. На вечары мгр. Ю. Туронак выступіў з дакладам на тэму: «Эканоміка Савецкай Беларусі і яе насельніцтва». Дакладчык вельмі цікава і падрабязна пазнаёміў слухачоў з насельніцтвам Савецкай Беларусі і аб беларусах, пражываючых у іншых рэспубліках Савецкага Саюза, ахарактарызаваў вялікія гарады Савецкай Беларусі, расказаў аб розных галінах прамысловасці ў рэспубліцы. Пасля глыбокага аналіза прамыслозасці Сав. Беларусі пачалася ажыўленая дыскусія.

Я. Анісэровіч

УЗНАГАРОДА ПРАДАЎЦОЎ «РУХ».

Нядаўна адбыўся ў Беластоку справаздачна-выбарчы сход працаўнікоў кіёскаў «Рух».

На гэтым жа сходзе былі ўзнагароджаны рэдакцыямі «Газета Белостоцкая» і «Ніва» найлепшыя прапагандысты гэтых часопісаў. Узнагароду ад рэдакцыі «Нівы» (скураную тэчку) атрымаў працаўнік кіёска ў Бельску Богдан Жэро.

М. Х.

РАТУЙЦЕ!

Так даводзіцца крычаць чалавеку, калі яму прыдзецца ісці па гэтай заблудоўскай вуліцы. Адзін падэшву адарве, а ў другога ўвесь бот

застаецца ў балоце. Смяротных выпадкаў пакуль што яшчэ не было, відаць людзям або вязе ў жыцці, або жыхары Заблудава па меншай меры выдатныя плаўцы.

Гаспадары мястэчка Заблудаў абмінаюць гэтую вулічку за некалькі кварталаў, і не ведаюць, мабыць, што там робіцца.

У нас, пераважна на вёсках, шырока разгарнулася ўпарадкаванне дарог грамадскім чынам. А мо' жыхары Заблудава ўзялі б гэтую справу да сэрца і прывялі б вуліцу ў парадак, так сказаць, накшталт вясенняга падарунка для мястэчка. Ахвотна дапамог бы ў працы і аўтар, таму што ён таксама пацярпеўшы. Пасля пабыўкі на гэтай вуліцы вярнуўся дамоў без падэшваў, ледзь прынёсшы з сабой душу ў целе.

З найлепшымі пажаданнямі

(пч)

Дайшлі да згоды

З даўніх часоў у Катлах (Бельскі павет) моладзь розных канцоў вёскі жыве ў нязгодзе. Прычыны гэтай нязгоды ніхто не памятае.

Але вось нядаўна на сходзе гуртка БГКТ дайшло да «міру» і моладзь вёскі вырашыла жыць у згодзе. Падцвярджэннем гэтага будзе супольны ўдзел у мастацкай самадзейнасці. Цяпер юнакі і дзяўчаты рыхтуюць п'есы «Пярэстую Красулю» і «Прымакі». У абаіх п'есах удзельнічае моладзь усяе вёскі. П'еса будзе пастаўлена ў другой палове красавіка. Выдатную ролю ў гэтай справе адыгралі настаўнікі мясцовай школы. Яны дапамаглі і памірыцца, а таксама дапамагаюць у падрыхтоўцы спектакля.

М. Х.

ПАГРАЖАЕ КАЛЕЦТВАМ

На школьным пляцу ў Верхлесі ўжо 15 год стаяць мураваныя сцены знішчанага будынка. Пад уздзеяннем дажджу і марозу, з іх адколваецца цэгла. Калі гэтыя сцены аднойчы абваляцца, могуць быць і ахвяры. Ці не варта іх разабраць і цэглу, якая яшчэ не сапсавалася, выкарыстаць на што-небудзь? Напэўна варта. І гэтай справай трэба зацікавіцца інспектарату ў Саколцы.

М. Х.

АБ'ЯВА

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Warszawska 11, telefon 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40. zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA", Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł. 5.000 Bltk N 1

АЖАНІЛІ

Сымон ажаніўся
На адвечнай модзе
І не можа жыці
З жонкаю ў згодзе.

Лаюцца, сварацца
Яны да умору.
І яму пракляцце,
І для жонкі гора.

П'е Сымон гарэлку
Днямі і начамі,
А жонка зыходзіць
У хаце слязамі.

Ажанілі хлопца
Бацькі і жанчыны.
І гаруе хлопец:
Не любіў ён Ніны.

Пражылі так месяц,
Не кончыўся другі —
І Сымон з дасады
Пайшоў да падругі.

А на трэці месяц
Вынеслі рашэнне,
Што падаць ім трэба
На развод прашэнне.

І вось наш Сымонка
З жонкаю развёўся
І пайшоў да любай,
З ёю жыць зышоўся.

А Ніна з дзіцяткам
Ні ўдава, ні панна,
Усімі забыта,
Нікім не кахана.

Атравілі Ніне
Жыццё цёткі - сваткі.
Хай згараць без дыму
Такія парадкі.

ЯНКА БЕРАЗАВЕЦ

ВЫПІ, СЫНОК

Сабраліся госці і маці паклікала пяцігадовага Ва-
:
— Хадзі, сынок, выпі.

Адзін госць кажа:

— Ці не за рана даеце піць дзіцяці?

— Чаго? Ужо ўсе госці сабраліся, — адказала маці.

Мікалай Камароў
Кленікі

ПАД'ЕХАЛА

У Гайнаўцы на чыгуначнай станцыі падыходзіць да білетнай касы жанчына і кажа да касіра:

— Дайце мне білет.

— А куды вы хочаце ехаць? — пытаецца касір.

— Да хаты, — адказала жанчына.

Галіна Оніщук
Гайнаўка

МУЖЫК І ВУЧОНЫ

Ішоў позна вечарам мужык з вучоным. Вучоны пачаў расказваць, што знаходзіцца на небе. Яны задзерлі бароды ўгору і так ішлі, разглядаючы неба, аж трапілі ў глыбокую яму і пападалі. Мужык і кажа:

— Вы па-нябеснаму разумееце, а па-зямному — нічога.

Валя Андрэюк
Зубава

НЕ ВЫЙШЛА

Аднойчы рашыў бацька вучыць свайго сына на ксёндза. І вось сын вучыцца цэлы год. Бацька задаволены, што сын будзе слаўны на цэлую аколіцу. Прыязджае сын на канікулы. Бацька ходзіць каля яго і не дае нічога яму рабіць. Аж урэшце пацікавіўся:

— Скажы мне, сынок, хоць адно па латыні.

Сын проста і кажа:

— Хлеб — хлебатус, сала — салатус,

— А як будуць вілы? — пытае бацька. — Або гной?

— Вілы — вілатус, а гной — гнаятус, — адказвае сын.

Бедны бацька паслухаў, скінуў шапку, падрапаў галаву і кажа:

— Ну, вось, сынку, ты вучыўся латыні цэлы год, а я за адну хвіліну авалодаў. Цяпер, сынок, бяры вілатус і накладай са мной гнаятус.

Вось так і застаўся сын невучоным.

Марыя Русэль
Старая Грыбоўшчына

У гэты дзень наш сялянскі клуб не змяшчаў усіх, хто жадаў паслухаць даклад нашага актывіста Кастуся на тэму «Заданні сельскай гаспадаркі ў перыяд заваявання космаса». У залу найшло людзей, што блысе не праціснуцца. Кастусь прыняў тэатральны выгляд і прыступіў да справы, звяртаючыся да прысутных:

СЕЛЬГАСКОСМАС

— Грамадзяне, жанатыя і нежанатыя! Вучыцеся вы ў сельскагаспадарчых гуртках, працуеце над самаадукацыяй, пацееце над ураджаем, і ўсё дарэмна. Сёння ўвага звяртаецца не на ураджай, а на Месяц, дзе ў хуткім часе людзі з'явяцца. Нашы вучоныя на Марс збіраюцца. На міжпланетных дарогах рух ажывіцца. Сельскагаспадарчыя прадукты стануць карыстацца попытам на ўсіх планетах. Пара нам падумаць аб устанаўленні таргових лёзен на Месяцы і ўсялякіх Венерах, дзе ніхто цэн збіваць не будзе. А яшчэ лепш — арганізаваць сельгасвытворчасць у космасе. Там надзвычай спрыяльныя ўмовы для нашай працы. Засухі няма патрэбы баяцца — у космасе Вадалей дзейнічае.

Глядзіце на карту неба. Бачыце Пегаса? Гэта конь так завецца. А ёсць там і Малы Конь, панашаму жарабя. Значыцца, цягавая сіла на месцы. Далей з боку Баран прымацаваўся, за ім Казярог уладзіўся, нават Бык таксама ёсць. Значыцца жывы інвентар поўнасцю ў парадку. Дрэнна толькі, што каровы тут няма. Але мы абавязаны прыдумаць, як карову да Быка падцягнуць.

Ёсць планеты з страшнымі назвамі — Дракон або Скарпіон — гэта запаветныя месцы для самагоншчыкаў. Ніхто іх там не патрывожыць. Нашы вучоныя не займаюцца пытаннем сельскай гаспадаркі ў космасе, і гэтая справа ляжыць у нас на сумленні, — закончыў Кастусь.

Першым папрасіў слова васьмідзесяцігадовы дзед Максім:

— Грамадзяне аднасобнікі і калектыўнікі. Для нашай вёскі лётаць у аблаках — не навіна. Шэсцьдзесят год таму назад абмяркоўвалася у нас гэтая справа. Наша Аксіння, вечнае ёй спачыванне, на мятле ўласнай канструкцыі начамі да ўрадніка лётала. Волі тады не было, і ўраднік гайкай па лобе біў тых, што ляпалі языкамі аб Аксінні і начных палётах. Зараз іншы час настаў. Людзі лётаюць не да ўрадніка, а дзесьці далей — на Месяц... І ніхто не праследвае лятуноў. Мірам падумаць, дык і карова матылькам паляціць.

Пасля прамовы дзеда Максіма разгарнулася гарачая спрэчка.

Хтосьці запрапанаваў прычапіць прапелер да каровы, але нехта ізноў запярэчыў — моў каровін хвост заблытаецца ў лопасцях прапелера. Некаторыя прапанавалі прывязаць карову за рогі да ракеты, але іншыя даказвалі:

— Вецер можа дзьмуць у каровін зад з такой сілай, што рогі выпрастаюцца і карова сарвецца.

У самы гарачы момант увайшоў старшыня грамадскай рады і выгукнуў:

— Ці вы, грамадзяне, з глузду з'ехалі, ці з Месяца зваліліся! Каровы ў хлявах мычаць, свінні ад хорхання пахрыплі, жывёла хоча пойла, а вы языкі параспускалі. З нашай вёскі ніхто нікуды не паляціць пакуль не выканае сваіх абавязкаў адносна плацяжоў пастаўак і кантрактацыі. Упартыя паляцяць з грамады без жывога і мёртвага інвентара. Аб гэтым папярэджваю, і да пабачэння.

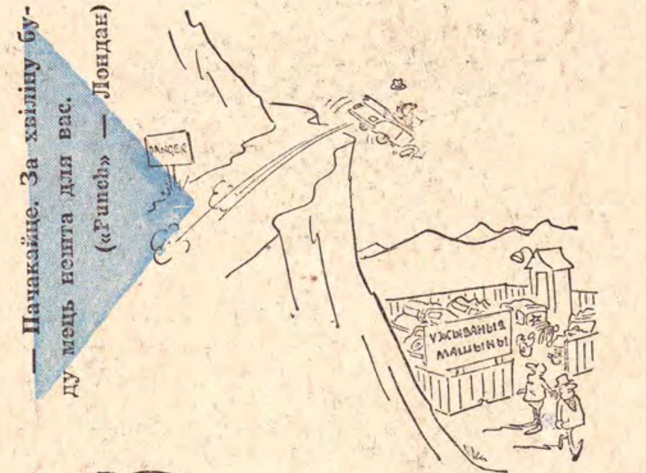
Старшыня выйшаў. Прысутныя таксама пачалі выходзіць.

Які жаль. Наша вёска магла б стаць на першае месца па сельскагаспадарчаму пытанню, калі б старшыня не перашкодзіў самадзейнасці грамадзян.

Дзядзька Лявон

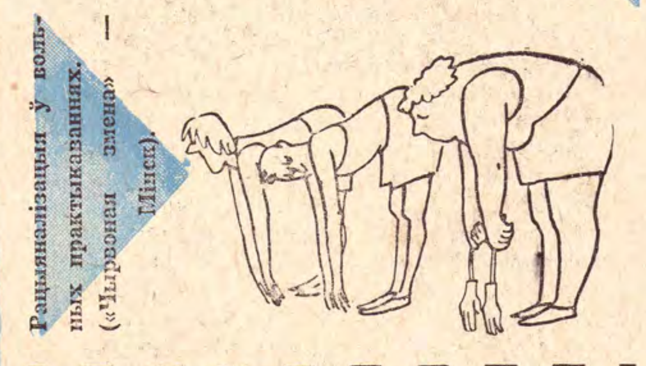
— Што за дзіця! На хвіліну нельга аднаго пакінуць!
(«Крокодил» — Москва)

— Пачакайце. За хвіліну буду мець нешта для вас.
(«Punch» — Лондан)

— Што вы, хацелі сказаць гэтым «адзін за ўсіх, усе за аднаго».
«Pourquoi Pas?»

— Рацыяналізацыя ў вольных практыкаваннях.
(«Чырвоная змена» Мінск).

ЧАЙНВОРД „ГЕАГРАФІЯ"

1) Востраў у Інданезіі.
2) Рака ў Сібіры
3) Венгерскае мора
4) Возера на Беларусі
5) Дзяржава ў Амерыцы
6) Рака ў Індыі
7) Сталіца адной з дзяржаў у Азіі.
8) Вадапад у паўночнай Еўропе
9) Гара Богаў на Балканах
10) Квартал Варшавы або сталіца еўрапейскай дзяржавы
11. Рака на Далёкім Усходзе
12) Сталіца Марока
13) Паўвостраў на поўначы ССР.
14) Востраў у Міжземным моры
15) Пустыня ў Афрыцы
16) Міжнародны піянерскі лагер у Крыму
17) Сталіца Афганістана
18) Паўвостраў у Паўночнай Амерыцы
19) Порт на Дунаі.
20) Вулкан на востраве Сіцылія
21) Вялікі порт у Аўстраліі.

Адказы прысылайце да 25 красавіка. Узнагароды — цікавыя кніжкі.

